

DOMOLJUB

Izba ja vsak četrtak. Cena mu je
5 K na leto. (Za Nemčijo 6 K, za
Ameriko in druge tuje države 7 K.)
— Posamezne številke se prodajajo
po 10 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu
„Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva
ulica. Naročnika, reklamacije in in-
serati pa: Upravištvu „Domoljuba“,
— Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 21.

V Ljubljani, dne 23. maja 1918.

Leto XXXI.

Presvetlemu knezu in škofu ljubljanskemu doktorju Antonu Bonaventuri Jegliču ob dvajsetletnem škofovskem jubileju.

Dčeraj dne 22. t. m. je presvetli knez in škof ljubljanski opravil v stolni cerkvi v navzočnosti ljubljanske duhovščine in mnogobrojne ljudske množice tiho sv. mašo kot spomin na svoje dvajsetletno delo v ljubljanski škofiji.

Skromna je bila proslava — a velik praznik, velik predvsem za slovensko ljudstvo, kajti to dvajsetletno delovanje je kakor velika, dragocena zakladnica, iz katere črpije slovensko ljudstvo velik del svojih duševnih sil, globokost svojega verskega prepričanja, trdnost svojih načel, blagoslova v težkem delu, vztrajnosti v svojem trpljenju. Slovensko ljudstvo je duševno naravnost obogatelo po neprestanem trudu in delu svojega duhovnega nadpastirja.

Pred dvajsetimi leti je nastopil presvetli knez in škof dr. Anton Bonaventura Jeglič apostolsko pot po osrednjem delu slovenske domovine.

Bila je res prava apostolska pot, to kažejo njeni apostolski znaki. Najprvo vzvišeni namen: razširjati in poglobljati med slovenskim ljudstvom kraljestvo Kristusovo in to po Mariji, in drugi znak: križ in trnje, s katerim Bog redno odlikuje apostolsko delo, je utrjuje in le po križu vodi do uspeha. Ta dvojni znak je pri dvajsetletnem delovanju našega prevzvišenega nadpastirja tako izrazit, da ga ne moremo prezreti.

Delo razširjanja in poglobljanja kraljestva božjega med Slovenci je bilo mnogostransko in ogromno. Ljudstvo naj bi nadnaravne resnice ne le natančno spoznavalo, temveč tudi vse svoje življenje po njih uravnalo, kajti le tako si more zagotoviti resnično časno in večno srečo. Zato je Presvetli sam leto za letom hitel po svojih škofiji ter oznanjal božjo besedo, pobijal zmote, pojasnjeval in reševal dvome. V spovednici je spoznaval, kje so najgloblje rane našega ljudstva, da jih je mogel potem uspešno zdraviti.

V prepričanju, da je prvi vir in studenec trdnega verskega prepričanja in pravega krščanskega življenja Kristus, ki je pot, resnica in življenje, je Presvetli posebno razširil in utrdil med Slovenci češčenje presv. Evharistije. Samo Bogu je znano, koliko božjega blagoslova se razliva po celi slovenski domovini v dušnih in časnih zadevah iz številnih molitvenih ur, iz vednega celodnevne češčenja, ki je vpeljano po vsej škofiji.

Posebno pa je bilo Presvetlemu vedno pri srcu, da bi se med slovenskim ljudstvom kolikor mogoče razširila pobožnost presv. Srca Jezusovega, v kateri naj bi Slovenci črpali moči in tolažbe.

Pod Njegovim vodstvom so se razširile Marijine družbe, ki so ogromno množino mladih ljudi obvarovale pred padcem, in so sedaj med vojsko, posebno med slovenskimi dekleti, sijajno rešile svojo nalogo.

Ker pa je Presvetli vedel, da je srečna ali nesrečna bodočnost slovenskega ljudstva končno vendar zelo odvisna od njegovih voditeljev, zato je poškrbel, da se vzgoji tudi inteligenca irdna v katoliških načelih in nič manj v katoliškem življenju. In v tem oziru je bilo ob njegovem prihodu v Ljubljano slabo, zelo slabo. Slovenski visokošolci so imeli 1898 v Ljubljani shod, na katerem se je velika večina izrekla zato, da svoje delovanje med slovenskim narodom osnujejo na protikrščanski podlagi. To je dalo Presvetlemu pobudo, da se je odločil za težko in trnja polno pot — sezidati Slovencem zavod z gimnazijo, kjer naj bi se mladi dijaki vzgajali na krščanskih temeljih. Bog sam ve in Presvetli, kako je bil z ostrim in obilnim trnjem nastlan ta križev pot, toda zavod stoji in danes že prvi njegovi gojenci delujejo med ljudstvom.

Ni čuda, da so bili trije katoliški shodi, ki so se vršili v teh dvajsetih letih vedno veličastnejša manifestacija katoliške misli v ljubljanski škofiji.

Pa tudi gospodarsko in izobraževalno delo, ki se je med Slovenci dvignilo do tolike višine, je našlo v Presvetlem najkrepkejšo oporo, in ravno radi te močne opore se je moglo tako krepko razvijati.

In res prava apostolska ljubezen do slovenskega naroda, ljubezen, ki ima svoje korenine samo v Bogu in nikjer drugod, je nagnila presvetlega knezoškofa, da je v sedanjem času, ko hodi slovensko ljudstvo težko, s solzami namočeno pot štiriletnega trpljenja, srčno povzdignil svoj glas za pravico in svobodo, za lepšo bodočnost svojega ljubljenskega naroda. Ni gledal na to, če si nakoplje nasprotnikov tujih in domačih, resnična apostolska ljubezen do ljudstva, katera edina je po volji božji, mu je bila povsod, tako tudi v tem slučaju, vrhovno vodilo.

Kakor orač je presvetli knezoškof, orač, ki je oral dvajset let, oral globoko, oral neprestano. In danes zori. Slovensko ljudstvo pa v obilni meri uživa od teh sadov in bo uživalo še v poznih časih.

Danes še ne znamo in ne moremo tako ceniti vsega dvajsetletnega dela presvetlega knezoškofa: gora izvršenega dela je ogromna in preblizu stojimo, da bi jo mogli pregledati v vsej lepoti in vsebini. Ko pa se odmaknejo časi, tedaj se bo slovenskemu ljudstvu odpiral vedno veličastnejši pogled na velikost, globokost in dalekosežnost delovanja presvetlega knezoškofa dr. Antona B. Jegliča, in slovenski zgodovinar bo prevzet ob tem pogledu obrnil list v svoji zgodovini ter napisal z velikimi črkami: Velika doba duševnega prerodenja med slovenskim ljudstvom.

Vsi Slovenci ljubljanske škofije pa se danes v najgloblji vdanosti in iskreni hvaležnosti klanjamo svojemu presvetlemu nadpastirju ter mu najtrdnije obljublamo svojo neomejeno pokorščino, ljubezen in zvestobo. Iskreno hočemo prositi Boga, od katerega prihaja vse dobro, da naj nam Vas ohrani do skrajnih mej človeškega življenja in naj še znanprej tako obilno blagoslovlja Vaše delo v čast božjo, slavo sv. Cerkve in v blagor slovenskega ljudstva.

Pravilnik Slovenske Ljudske Stranke.

(Dalje.)

6. Zbor zaupnikov.

Čl. 13. Zaupnik stranke je tisti, komur se v smislu določil tega pravilnika poveri to častno mesto.

Čl. 14. Zaupniki se volijo v vsaki občini tako, da pride na vsakih 50 somišljenikov volilcev za državni zbor po en zaupnik, pri čemer je začeto število smatrati za polno;

te volitve vodi krajevni odbor.

Poleg tega sme vsako politično društvo S. L. S., kakor Kmečke zveze, Meščanske zveze in druga politična društva odposlati po enega zaupnika.

Čl. 15. Dolžnosti in pravice zaupnika so: doznati potrebe in želje somišljenikov ter jih sporočiti organom stranke, izvrševati sklepe in naročila vodstva oziroma načelstva, vplivati v smislu čl. 18, da se skliče zbor zaupnikov, udeleževati se zborovanj zaupnikov, glasovati, voliti in voljen biti.

Čl. 16. Zaupništvo preneha:

a) če to sklene krajevni odbor in priredi načelstvo stranke;

b) ko poteče triletna poslovna doba, in sicer z izvršenimi novimi volitvami.

Čl. 17. Zbor zaupnikov je vrhovna oblast v vseh zadevah stranke.

Izključno pa spada v področje zbora

zaupnikov: volitev načelnika stranke in 3 podnačelnikov, določitev kandidatov pri volitvah v državni in deželni zbor pri čemer se je sporazumeti z zaupniki in političnimi organizacijami dotičnega volilnega okraja, prememba pravilnika in razpustitev stranke.

Čl. 18. Zbor zaupnikov se snide na povabilo vodstva stranke najmanj vsako tretje leto, izredno pa po potrebi, ob času volitev, ali če vodstvo to sklene.

Zbor zaupnikov je tudi sklicati najpozneje tekom enega meseca, ako to zahteva 100 zaupnikov s pismeno in lastnorčno podpisano vlogo na načelstvo stranke, katera more vsebovati tudi točke, ki jih je postaviti na dnevni red.

Za svoja zborovanja si zbor zaupnikov izvoli sam predsedstvo ter sklepa z nadpolovično večino navzočih;

le za premembo pravilnika ter razpustitev stranke je potrebna dvetretjinska večina navzočih zaupnikov.

Drugi organ stranke je zbor zaupnikov, ki je zadnja in najvišja inštanca stranke. Zaupnike volijo somišljeniki S. L. S. in sicer tako, da pride na 50 somišljenikov-volilcev v zadnji državni zbor en zaupnik. Ako je torej v kakem okraju pri zadnji državnozborni volitvi volilo 50 ali manj volilcev kandidata S. L. S., potem volijo vsi somišljeniki tistega kraja enega zaupnika. Na 51 do 100 volilcev prideta dva zaupnika, na 101 do 150 trije zaupniki itd. — Volitve vodi krajevni odbor.

Zaupništvo preneha po preteku treh let ali prej, če krajevni odbor ali načelstvo stranke to sklene, na kar se morajo vršiti nove volitve, s katerimi ugasne prejšnje zaupništvo.

Da se zbor zaupnikov, ta vrhovna in najvišja oblast v stranki, ne bi mogel katerikoli potisniti v stran, kakor se je to zgodilo pod vodstvom prejšnjega načelnika, in da ne bi mogla vsa oblast osredotočiti ena sama oseba sama v sebi, zato daje pravilnik pravico, da sme 100 zaupnikov s pismeno in lastnorčno podpisano vlogo od načelstva stranke zahtevati sklicanje zbora zaupnikov tekom enega meseca; in ta zbor zaupnikov mora obravnavati točke, ki jih je navedlo dotičnih 100 zaupnikov v svoji vlogi. Na ta način se ne more vrniti v stranko škodljivi absolutizem, ki je v zadnjih letih S. L. S. pripeljal na rob propada. Po tem pravilniku se odločilni vpliv somišljenikov na vodstvo stranke ne more nikdar odstraniti. Na ta način ostane demokracija temelj stranke nedotaknjen.

7. Vodstvo.

Čl. 19. Vodstvo stranke tvorijo:

- a) načelnik stranke;
- b) trije podnačelniki, kot posebni zastopniki stanovskih koristi;
- c) po dva odposlanca iz vsakega sodnega okraja, katera izvolijo načelniki krajevnih odborov in načelniki političnih organizacij dotičnega sodnega okraja.

Volitve se vrše na sestanku načelnikov krajevnih odborov in političnih organizacij, katerega v to svrhu skliče načelnik krajevnega odbora na sedežu okrajnega sodišča.

Pri izbiri odposlancev je po možnosti upoštevati tudi zemljepisne razmere dotičnega sodnega okraja.

Čl. 20. Po dva odposlanca iz vsakega deželnozbornskega volilnega okraja mesta Ljubljane, katera izvolijo krajevni odbori dotičnih volilnih okrajev.

d) Vsi državni in deželni poslanci S. L. S.

V slučaju smrti ali trajnega zadržka sme vodstvo namesto odpadlega člana izbrati namestnika za toliko časa, da je mogoča redna dopolnitev.

Cl. 20. Članstvo vodstva preneha:

a) glede načelnika in podnačelnikov stranke ter odposlancev sodnih, oziroma deželnozborskih volilnih okrajev mesta Ljubljane, s potekom triletnje poslovne dobe, t. j. dobe med dvema rednima sejama zaupnikov, in sicer z izvršenimi novimi volitvami;

b) glede poslancev z izgubo mandata, to pa šele z izvršenimi novimi volitvami.

Cl. 21. V področje vodstva spada posvetovanje in sklepanje o vseh važnejših zadevah stranke, kakor so: vprašanja organizacije in agitacije, časopisje stranke in drugo.

Izključno pa: določitev dne in dnevnega reda za zborovanja zaupnikov, navsestovanje kandidatur zboru zaupnikov, volitev petnajstih članov načelstva, razsojanje sporov načelne važnosti, sporov o tolmačenju pravilnika in sklepov stranke, sestavljanje volilnih oklicev in določitev prispevkov somišljenikov v pokritje upravnih stroškov stranke.

Cl. 22. Seje vodstva sklicuje načelnik stranke najmanj dvakrat na leto.

Za sklepčnost je potrebno, da je navzoča najmanj ena tretjina vseh članov vodstva, ki sklepajo z nadpolovično večino.

Cl. 23. 20 članov vodstva sme s pismeno in lastnoročno podpisano vlogo na načelstvo stranke zahtevati, da se najkasneje tekom enega meseca skliče izredna seja vodstva z določenim dnevnim redom.

Istotako je na zahtevo 20 članov vodstva postaviti od njih predlagano točko na dnevni red seje zboru zaupnikov.

Tretji organ S. L. S. je vodstvo. Pravilnik jasno govori o sestavi vodstva ter o njegovih dolžnostih in pravicah. Podnačelniki, kateri so trije, zastopajo v stranki koristi posameznih stanov; zato je potrebno, da zbor zaupnikov izvoli podnačelnike iz raznih stanov, predvsem iz kmetijskega stanu, nadalje delavskega in obrtnega.

Da se tudi tu varuje demokratični temelj stranke in da manjšina ni brezobzirno potisnena v stran, zato je tudi tu dana manjšinska pravica: 20 članov vodstva (to bo približno ena petina) sme zahtevati izredno sejo vodstva, ki se mora sklicati tekom enega meseca ter se na njej obravnavati točke, katere so navedene v pismeni vlogi one manjšine, ki zahteva sklicanje seje. (Dalje.)

Svetovna vojska.

Na francoskem bojišču traja odmor dalje. Na obeh straneh se z mrzlično naglostjo pripravljajo za novo bitko, ki naj bo ljubejša, kakor vse dosedanje. — Na italijanskem bojišču se dan za dnem po malem tepejo, vendar do večjih podjetij ni prišlo. — Angleži so napadli 10. in 11. t. m. Kotorski zaliv v Dalmaciji, toda uspeha niso dosegli nobenega. Te dni obhajajo Lahi obletnico vojne napovedi naproti Avstriji. Tri leta so že v vojski z nami, a uspehov niso želi, marveč samo izgube. V enajstih soških bitkah je padlo 334.000 Lahov. Lani se imeli pri zadnji

naši ofenzivi mrtvih 800 častnikov in 36 tisoč mož, ranjenih 3200 častnikov in 120 tisoč mož. Obletnica torej ni vesela. — Nemci prodirajo kljub mirovnemu stanju na severno Finsko ter ogrožajo svobodo ruske republike, ki jo pa hoče ruska vlada braniti. — Boljševiki se v Kavkaziji tepejo s Turki, katere so potisnili nazaj. Sicer zadnji teden ni bilo nič novega.

Bliže miru?

Četrtilič smo praznovali lepe binškošne praznike v vojni, dobi najhujšega pomanjkanja in potrebe, zato ni čudno, da je mirovna misel buknila ravno binškošni teden na plan z vso silo, a ne samo pri nas, pri vseh trpečih narodih. Začutili smo svež hladilen veter, ki nam veje nasproti, obetajoč razjasniti oblačno nebo. Ne vem, ali naj nam bo to samo mala tolažba, da lažje prenašamo vedno večje pomanjkanje, ali pridobiva mirovna misel res na moči? Eno je gotovo: Višek svetovne vojne je prekoračen, korakamo počasi proti koncu, ki ne more biti več daleč. Na zahodu in jugu se sicer pripravljajo na nove boje, a čujejo se glasovi, ki odsvetujejo vsak poizkus doseči oziroma pospešiti mir z orožjem. Dovolj nam je zmag, želimo le sporazumnega miru, ki se ne ravna po trenutni sreči orožja, temveč temelji na medsebojnem zaupanju v pravičnost. Pripravljeni moramo sicer biti, a naše priprave naj ne izzivajo nasprotnika, naj ga ne podžigajo k novemu odporu. Iščimo rajši slika z miroljubi nasprotne strani, katerim pa ne otežujmo njihovega truda z našimi prevelikimi zahtevami. Gotovo je tudi pri naših nasprotnikih mirovna misel močna, treba je le, da jo mi podpremo z dokazi, da želimo res za vse narode časten in pravičen mir, bodimo pri tem veliki ne samo v besedah, temveč v dejanju. Res je, da nas je doslej slepila ona goljufiva vera sile, meča, katero nam oznanjajo napačni oznanjevalci, katerim ni mar dobrobiti človeštva, sreča narodov, temveč le njihov žep in častihlepije. Vsak nasilen mir podžge nasprotnike k večjemu odporu. Kako blazilno vpliva na izmučene narode odločna beseda našega cesarja: »Ni še konec vojne, a prepričani bodimo, da se mu bližamo, za kar hočemo zastaviti vse svoje moči!« Tudi govori nasprotnih državnikov nam priča o pripravljenosti za mir, tako je izjavil lord Cecil: Angleška vlada bo proučevala vsako stavljenjo ponudbo in naj pride iz katerekoli strani. Besede, ki jih doslej nismo čuli iz ust angleških državnikov, nam veliko povedo; ne zamudimo prilike, ker ne vemo, če se zopet tako kmalu povrne. Tudi nemški ministrski predsednik grof Hertling ima veliko upanja za mir še v tem letu, on sicer računa na gotove dogodke, ki nam prinesejo mir, a varal se bo, če misli, da naš morebitna zmaga na zahodu približa miru! Kako lepo odgovarja sveti oče vsem oznanjevalcem napačne vere v silo, v zmago

orožja, z besedami Davidovimi: »Pravica in mir sta se poljubila.« Pravica je ona sila, ki nas približa miru, a pravica še ni nikoli temeljila na orožju, trenutni bojni sreči, pravica je ista za premagance in zmagovalce. Kadar se naseli ta vera — vera krščanske ljubezni in pravičnosti — v naša srca, tedaj nam vzide zarja miru!

Politični obzornik.

Še bolj na globoko in široko!

V Nemčiji so pretekli teden vihrale zastave. Naš cesar je šel tja na obiske. Zaeno so se peljali ogrski grof Burian, ki je naš zunanji minister, ogrski baron Arz, ki je načelnik našega generalnega štaba, in nemški princ Hohenlohe, ki je naš poslanik v Berlinu. Obisk se je vršil v nemškem glavnem stanu, ki se sedaj nahaja, ne vemo, kje. Pričakovali so našega cesarja nemški cesar Viljem in glave njegove vladé: državni kanceler Hertling, načelnik nemškega generalnega štaba Hindenburg in drugi. Prísrčno so se pozdravili. Toda zanimivejše je bilo, kar so se pogovarjali potem pri mizi. Drugi, katerih ni bilo zraven, so zvedeli o teh pogovorih samo toliko, da so se pogovarjali o sedanji in prihodnji avstrijsko-nemški zvezi, kako bi se še bolj zvezali v političnih, gospodarskih in vojaških stvareh. Sklenili so, da bodo sedanjo zvezo med Avstrijo in Nemčijo še bolj na široko izpeljali ter poglobili. Obisk je bil torej za prihodnost avstrijskih narodov velikega pomena. Zato ni čuda, da Nemci in Mažari in Slovani komaj čakajo, da bi kaj več zvedeli o teh zadnjih pogajanjih naših in nemških generalov ter diplomatov. Pri nas ne moremo nobenega vprašati, ker so se ministri, ki vedo o teh stvareh, zaprli pred ljudstvom. Le tuptam nam privoščijo kako besedico, kako si mislijo to prenovljeno zvezo. Glede vojaških stvari so izdali, da bosta obe armadi sicer popolnoma samostojni ena poleg druge, tudi bodo najvišji poveljniki obdržali vsak zase svojo oblast, toda način, kako bodo izvrševali svojo oblast, nadalje kako bodo vojaštvo oboroževali in preskrbovali, ta način bodo pa z Nemčijo enotno uredili, zato da se bodo lažje skupno vojskovali. Take izpremembe sme po naši postavi vkreñiti vladar sam kot najvišji gospod.

Na Ogrskem, kjer so tako srečni, da imajo parlament, so vprašali poslanci ministrskega predsednika, naj vendar pove, kaj je bilo pri zadnjem obisku na Nemškem. Ministrski predsednik se je zvižal, no, toliko je pa le povedal, da pravzaprav še niso ničesar sklenili, pač pa se bodo začeli v kratkem medsebojno pogajati. Nadalje je izjavil, da bodo gospodarske pogodbe, ki jih mislijo skleniti, predložili tudi poslancem v potrjenje. Priznal je tudi, da so govorili v glavnem stanu o poljskem vprašanju in sklenili skupno po-

stopanje. Listi domnevali, da so sklenili rešiti poljsko vprašanje v avstrijskem smislu, to se pravi: Poljsko kraljestvo bodo sklopili z Avstrijo po personalni uniji s pomočjo cesarjeve osebe.

Vlada avstrijskih Nemcev stresa jezo nad Čehi.

Nemcem je kar sapo zaprlo. Zakaj vsi avstrijski Slovani in še Italijani so bili te dni zbrani v Pragi, da proslavijo petdesetletnico, odkar so začeli zidati češko narodno gledališče, ki je postalo tekom let takorekoč središče češke narodne zavesti in omike. Bilo je to čisto češko kulturno slavlje in nič čudnega bi ne bilo, ko bi ne bilo tujih gostov. Ali kljub tej okoliščini, kljub težavnemu potovanju in kljub temu, da pride pri vladi vsak na slab glas, kdor išče stika s Čehi, kljub vsemu temu so se narodi takorekoč ponujali v goste. In glejte čudo, znašli so se skupaj samo tlačeni narodi. Zavest, da so tlačeni trpini, jih je pripeljala skupaj. Hoteli so priti, da pokažejo, da hočejo kulturne in politične svobode, da pokažejo nevoljo in odpor proti sedanjim vladi in ustavi. In ta skupna zavest je vse tako prevzela, da so kar kipeli navdušenja za skupno pravico, temu navdušenju ni bilo treba izraza v govorih, govorilo je samo od sebe.

Vsi ti dogodki v Pragi so dunajsko nemško vlado grozno pogreli. Da bodo šli Jugoslovani v Prago, no, o tem so bili že naprej prepričani. Ko so pa videli, kako častno so bili zastopani tudi Poljaki, so se pa ustrašili, zakaj na Poljake računajo, da jim bodo pomagali delati večino v parlamentu. Tolažijo se, da ti, ki so šli v Prago, ne predstavljajo Poljskega kluba, ali neki list pravi: »Gotovo pa je, da v Prago došli Poljaki s svojim obiskom neprimerno bolj izražajo mišljenje poljskega ljudstva kot pa Polj. klub.« Ko so slišali govoriti v Pragi celo Italijane, so jim že lasje pričeli stopati po konci. Italijani so izrečno izjavili: »Druži nas skupno tripljenje, enaka preganjanja.«

Vse to torej jezi našega ministrskega predsednika, ker vidi, kake uspehe žanje njegova »pomirjujoča« politika. Ali spametovalo ga to ni, temveč da si nekoliko ohladi jezo, je njegova policija v Pragi pričela z maščevanji. Pod pretvezo, da se je zadnje praviško slavlje večkrat izprevrnilo, so

prepovedali v Pragi vsako zbiranje in izprevede, jugoslovanska mladina mora zapustiti Prago, ravnateljstvu narodnega gledališča so zagrozili, da bodo gledališče zaprli, časopis »Narodni Listy« so ustavili, belo-modro-rdeče kordone so zopet prepovedali. K tem policijskim naredbam, pravzaprav k temu Seidlerjevemu maščevanju, piše neki list: »Te policijske naredbe morajo sicer »izdajske pripetljaje« držati na vajetih in z njimi uganjati burke; mišljenju (kakršnega smo zgoraj opisali) ne morejo ničesar, temu ne pridejo do živega. In res je to, čeprav o tem oblastneži na Dunaju nočejo ničesar slišati in še vedno mislijo, da bodo to stvar spravili s sveta s tem, da jo prekolnejo z veleizdajalstvom. Vsi ti narodi nočejo imeti s sedanjo avstrijsko vlado in ustavo ničesar opraviti, ker čutijo, da zanikava njih narodne zahteve; vsi so prepričani, da se bodo njihove zahteve izkazale kot močnejše. Kako otročje je neumen, kdor meni, da bo to globoko in močno vrenje, ta deroki tok narodne zavesti vstavil z naredbami praške policije. Te naredbe bodo na narodni ogenj dale novega netiva!«

Prusija mora ostati junkerjem!

To na vsak način zahtevajo junkerji! Zato so pri končnem posvetovanju o novi volilni postavi v pruski zbornici odklonili splošno in enako volilno pravico ter sprejeli pluralno volilno pravico, ki je le stara volilna pravica v novi obleki. Šli so preko nemškega cesarja, ki je svoj čas slovesno obljubil, da bo prišlo tudi ljudstvo v Prusiji do besede pri vladanju s pomočjo splošne in enake volilne pravice. Niso se menili niti za grožnje vlade, ki je pretila z razpustom. Govorili so, da hočejo zapreti pot do vladanja »boljševiškim« zagam, a v resnici so mislili, da hočejo ohraniti svojo nadvlado in svoj pruski militarizem, ki je sicer kriv neizmernega gorja, njim pa le nese, ker so veleindustrijalci, tovarniški akcijonarji ter vojni dobičkarji.

Vlada je izjavila, da kljub porazu stoji na stališču splošne in enake volilne pravice in da bo v dosegu svojega cilja porabila vsa ustavna sredstva. Najprej bo predložila svoj volilni načrt še gosposki zbornici, če tudi ta ne bo sprejela — kar je verjetno — njene načrta, bo zbornico razpustila tisti hip, ko bo to združljivo po sodbi vlade z vojnim položajem. V strahu smo za prusko enako volilno pravico. Cincanje še nikoli ni imelo dobrega konca, pa ga najbrž tudi pri pruski volilni pravici ne bo imelo!

Na Hrvaškem zori.

Ne vemo, ali bi se smejali ali bi se resno držali, če mislimo namreč na hrvaški sabor, ki se je sešel ta teden. Količioniši goré za Mažare. V dokaz svoje ljubezni so podaljšali, oziroma ponovili zakon o indenniteti. Opozicijonci, ki so pristaši jugoslovanske deklaracije, so igrali težko vlogo zavi-

račev, da so namreč poskušali držati preveliko ljubezen do Mažarov nazaj. A ni se jim posrečilo; premladi so še a krepko rastejo. Njim zori bodočnost.

Za smeh so pa frankovci. Predhivali so opozicionalcem najhujše državne grehe in očitavanja, da bi jih opislili. Tu pa je hotela nesreča, da je bil odprl pismo, podpisano od načelnika frankovske stranke, v katerem načelnik predlaga, naj mažarska vlada s bor razpusti ter nastavi komisarija. Ko so frankovci videli pismo, so od srca zbežali iz dvorane. O ko bi se hotel zgoditi, da bi jih nikoli več nazaj n bilo!

Tedenske novice.

SHODI.

Tabor v št. Vidu nad Ljubljano. Z št. Vid in okolico se bo vršil dne 26. maja to je v nedeljo popoldne ob štirih, v prostorih nekdanje Mizarske zadruge manifestacijski shod za Jugoslavijo. Govorila bo sta načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec in poslanec dr. Lovro Pogačnik. **Shod se vrši ob vsakem vremenu.** Vsi pristaši avstrijske Jugoslavije od daleč in blizu, na shod!

+ Manifestacijski tabor na Vrhniki. Poročajo nam: Dne 2. junija se vrši na Vrhniki velik manifestacijski tabor. Govorili bodo sledeči govorniki: Dr. Anton Korošec, Jože Gostinčar, dr. Rybač in urednik Fr. Smodej.

Slovensko-hrvatski shod za jugoslovansko državo se je vršil dne 12. t. m. v Bizejskem. Udeležilo se je shoda iz sosednje Hrvatske mnogo Hrvatov, katerim pa je skrbna avstrijska vlada iz strahu pred Mažari prepovedala na shodu govoriti, zato pa so navzoči Hrvatje in Srbi sprejemom pozdravili dr. Korošca in poudarjali zahtevo po svobodni Jugoslaviji. Na shodu so govorili dr. Korošec, dr. Jankovič, dr. Benkovič in dalmatinski Hrvat Kerubin Šegvič.

Shod S. L. S. se je vršil dne 12. t. m. v Črnem Vrh nad Idrijo ob udeležbi 80 ljudi. Govoril je poslanec Jos. Gostintar.

DROBNE POLITIČNE VESTI.

Krajevni odbori. Somišljeniki S. L. S. v Ljubljani so se v prejšnjem tednu organizirali v krajevnih odborih. Prav je, da bi se tudi povsod našla deželi organizacija krajevnih odborov v najkrajšem času izvedla. Zadeva zelo nujna!

Na rojstni dan cesarice Cite (dne 12. t. m.) v Mariboru zopet ni razobesil nobene zastave. Videli smo samo male zastave na uradnih poslopjih, sicer pa Nema niso pokazali, da je Cita njih cesarica.

Cesar in cesarica sta odpotovala 12. t. m. v Sofijo in Carigrad, kjer sta zelo slovesno sprejeta.

Proti Jugoslaviji. Koroški deželni odbor je sklical za binkoštni ponedeljek vse zastopnike koroških občin in drugih javnih oblasti na shod, kjer so slovesno ugovarjali, da bi se delila Slovincem pravica. Kranjski deželni odbor, kjer gospoduje g. dr. Ivan Šusteršič, se pa še vedno ni izrekel za majniško deklaracijo.

Čehi se nočejo pogovarjati z dr. Seidlerjem, ki jih je povabil na razgovor. Dr. Seidler je kaj preprost mož; najprvo da Čehom brco, potem jih pa povabi na razgovor.

Sline se jim cede. Tudi dunajski občinski svet se je čutil dolžnega dati brco jugoslovanski deklaraciji. Utemeljeval je pa svoj sklep s tem, da so naše slovensko ozemlje celotna, pravzaprav stara nemška kulturna tla in da jih je že itak veliko v nemških rokah; torej slovenska zemlja ni čisto slovansko ozemlje. Na ta način moremo Slovenci zahtevati celo Štajersko in Koroško, zahodno Tirolsko in Ogrsko tja do Donave, kajti to so stara slovenska kulturna tla, kjer so bivali svoj čas Slovenci. Pravica pa Nemec, to sta dva nezdržljiva pojma.

Nekoliko jih je pa le strah — sram jih ni nič. Vlada, ki je obljubila Nemcem okrožja na Češkem in nemško pomorsko šolo v Trstu, odlašala z naredbo. Zaveda se vnebovpijoče krivice, zato čaka ugodnejšega trenutka, da bo lahko bolj brez skrbi udarila po Slovanih.

Kako je med Nemci. Neki ljubljanski časopis piše: V vsenemških krogih se kolportirajo glede vladarja in cesarice prav čudne govorice. Mi jih seveda ne smemo ponatisniti, kajti zasegla bi nam jih cenzura; samo to se nam čudno zdi, da se pri nas ne gane nobena oblast, da jim napravi konec. Nedvomno je, da za nje ve tako c. kr. državno pravdnštvo kot c. kr. politična oblast. Iste govorice so raznesli ti ljudje po vsej ostali deželi, in po Gradcu na primer dosegajo baje že naravnost fantastične oblike in velikost. Te govorice niso le vseskozi v najhujši meri veleizdajalske, marveč vsebujejo tudi žaljenja veličanstva v najradikalnejši obliki. Kako daleč je že vsa stvar, sledi tudi iz nekega članka graškega »Volksblatt«, ki tozadevna izvajanja zaključuje s stavkom: »Kolikor vemo, je ta sodrga tudi pri nas v Gradcu pridno na delu, da brizga krog sebe strup obrekovanja in hudobnega ter nesramnega psovanja.«

Bosno in Hercegovino bodo menda priklopili Ogrski državni polovici.

Delitev kruha med Avstrijo in Nemčijo. »Grazer Volksblatt« piše: »Častniki in vojaki nemške armade so pošiljali za sebnim potom iz Benečije nepregledne množice živil svojem v Nemčijo; na preprovidi, ki so jih izdali, se niso ozirali. V Nemčijo je šlo po takih potih velikansko živil, in sicer iz naših zalog. Iz Rumunije

je dobila Nemčija več žita kot Avstrija. Zaledju Nemčije je pridobila ofenziva proti Italiji znatne ugodnosti. Ne razpravljamo o gospodarstvu v rudnikih in v svilopreji, kar se že zdaj po odhodu nemških čet godi, tudi glede na prehrano je bila Nemčija na boljšem. Poveljstvo avstrijskih-ogrskih čet je prepovedalo vojakom pred pohodom, naj puste domačinom živiti za več mesecev in seme; a ko so odšle nemške čete, se je dognalo, da v svojih osvojenih ozemljih niso pustili prebivalstvu nobenega semena, živili pa le za nekaj dni ali za nekaj tednov. Vsa živila so morali odpeljati seboj v Nemčijo. S svojimi malimi zalogami moramo zdaj preskrbovati v Italiji domačine z živežem in s semenom.

Turčija si hoče priklopiti polotok Krim v severnem delu Črnega morja. S tem bi prišlo pristanišče Sevastopol zopet v turške roke. Ukrajinci so zavoljo tega silno ogorčeni.

Dvojna mera. Nemci v Mariboru so imeli dne 12. maja shod z velikim zabavljanjem čez jugoslovansko nevarnost. Shod se je vršil pod milim nebom, kar je Slovincem prepovedano.

Burian, avstro-ogrski zunanji minister, ki je sklenil mir z Rumunijo, je postal za plačilo grof.

DOMAČE NOVICE.

Ob 20 letnici delovanja ljubljanskega knezoškofa v ljubljanski škofiji se je dne 21. t. m. ljubljanska duhovščina pod vodstvom stolnega kapitelja poklonila Presvetlemu v škofjskem dvorcu. Isti dan popoldne se je tudi zbralo načelstvo S. L. S. ter pod vodstvom svojega načelnika preč. g. prelata Kalana izrazilo Presvetlemu svoje čestitke.

Prevzvišenega knezoškofa dr. Jegliča je imenovala kumliška občina za svojega častnega člana.

Naznanilo o sprejemu gojencev v kn. šk. zavod sv. Stanislava v št. Vidu nad Ljubljano za šolsko leto 1918/19. Učenci, ki želé vstopiti v 1. gimnazijski razred, naj se zgledajo v spremstvu starišev ali njih namestnikov pri vodstvu zavoda v času od 1. junija do 16. junija. Prineso naj s seboj spisano prošnjo, naslovljeno na knezoškofski ordinarijat, kot priloge pa krstni list, potrdilo o cepenjenih kozah in šolsko izpričevalo, ki izpričuje, da je učenec z dobrim uspehom dovršil ljudsko šolo. — Vodstvo knezoškofijskega zavoda sv. Stanislava, dne 15. maja 1918.

Zupan v Krškem. Namesto dosedanjega župana dr. Jankota Hočevarja, ki je bil imenovan za ravnatelja vojnokreditnega zavoda v Celovcu, je izvoljen za župana Ivan Golob, posestnik v Krškem.

Odlikovanje in sicer častni znak III. razr. Rdečega križa je prejel te dni vlč. g. Josip Potokar, župnik v Trzinu. — Župnik v Domžalah Fran Bernik je odlikovan z zlatim zaslužnim križem s krono na traku hrabrostne svetinje.

Slovesnost na Rakovniku pri Ljubljani se vrši prihodnjo nedeljo dne 26. t. m. v sledečem redu: prejšnjo soboto zvečer so ob 7. za sotrudištvo vaje srečne smrti. V nedeljo so sv. maše od 5. ure naprej. Ob 9. uri slovesna pontifikalna sv. maša in, birma. Po sv. maši shod sotrudištva. Popoldne ob pol 4 slavnostni govor, nato procesija s kipom Marije Pomladnice in potem litanije z blagoslovom.

Okrajna poslovalnica c. kr. avstrijskega sklada vojakiših vdov in srot se je ustanovila za tolminski politični okraj s sedežem v Cer-

knem. Nova poslovalnica uraduje vsak dan v prostorih »Kmetске posojilnice«. P. n. sotrudiški, javne oblasti in stranke tolminskega okraja naj se v vseh tega sklada se tikajočih zavarovalnih zadevah blagovolijo obračati na okrajno poslovalnico v Cerknem.

Občni zbor »Ljudske posojilnice« se je vršil dne 15. maja 1918 in povzemamo iz letnega poročila sledeče podatke: Zavod je imel koncem leta 1917 vseh vlog K 35.324.399,89 in denarnega prometa K 101.094.134,31, največ odkar deluje Ljudska posojilnica. Čisti dobiček za leto 1917 znaša K 85.731,19, ter se bo porazdelil v glavnem na obstoječe rezervne zaklade, ki bodo narasli z zneskom, založenim v združnem skladu kranjske deželne blagajne na okroglo 1 milijon in 50 tisoč K. Del dobička se bode po sklepu občnega zbora porabil v dobrodelne namene in sicer: Škofijskim zavodom sv. Stanislava v št. Vidu nad Ljubljano 9000 K; Vojškemu domu 5000 kron; Katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov 1000 K; raznim Vincencijevim in Elizabetnim konferencam 650 K; za Svetogorsko svetišče 500 K; Domu za invalide v Belokrajini 500 K; Cerkvi (porušeni po potresu) v Čatežu 500 K; Dijaški podporni zalogi I. drž. gimnazije v Ljubljani 250 K; Društvu za mladinsko varstvo (sodni okraj Ljubljana) 200 K; Planinskemu društvu (osrednji odbor) 200 K; Zavodu sv. Nikolaja v Trstu 50 K; v neodložljivih slučajih se je darovalo tekom leta: pogorelcem na Koroški Beli pri Javorniku 1000 K; za prehrano ubožnih slojev (mestnemu magistratu ljubljanskemu izročeno) 500 K; Zavetišču za revne otroke v Ljubljani 300 K; raznim Vincencijevim in Elizabetnim konferencam 250 K; Vojškemu domu 200 K; Kranjskemu deželnemu društvu za vojne vdove in sirote 200 K; Dobrodelnosti v Ljubljani 50 K; skupaj daruje torej ljudska posojilnica za dobrodelne namene K 20.650.—. — Mesto umrlega odbornika I. Travna je bil izvoljen č. g. Peter Hauptmann, župnik na Dobrovi, do čim je bil v tekočem letu kot podnačelnik izvoljen preč. g. Matija Kolar, stolni dekan in prelat v Ljubljani. V nadzorstvo so bili voljeni isti gospodje, kot so delovali v letu 1917.

4000 K podpore občini Trebeljevo. Notranje ministrstvo je sporazumno s finančnim ministrstvom dovolilo prebivalcem v občini Trebeljevo v litijem političnem okraju, ki trpijo vsled lanske toče, podpore 4000 K.

Zahvala. Prebivalci iz Čepovana se prisrčno zahvaljujejo za vso prijaznost in pomoč za časa begunstva sledečim občinam na Kranjskem: Ihan, št. Rupert, Kropa, Gradac, Predgrad in Gor. Novaki na Gorikem.

Zahvala. Begunci, bivajoči v Senožitih, županstvo Dolško, se najsrčneje zahvaljujejo za vljudnost in gostoljubnost, katero so nam izkazovali ves čas begunstva, poldrugo leto, in nam lajšali begunsko gorje. Ohranili jih bomo vse v vednem hvaležnem spominu. Vsem Senožetčanom srčna hvala. Bog povrni in poplačaj stotero!

Kdo ve? Kdo izmed vračajočih se vjetnikov ve kaj o vojaku Janezu Tomcu. Služboval je pri 27. pp. in zadnjič pisal iz Budimpešte 19. marca 1915. Kdor kaj ve, naj proti nagradi sporoči Ani Tomci, Zvirkovrh, p. Metlika, Dolenjsko.

Ubil se je v nedeljo popoldan neki vojak na dopustu iz Polja pri Vodica. Peljal se je s kolesom po vižmarskem klanecu, zadel ob nekega člveka, odletel s kolesa ter na mestu mrtev obležal.

Nesrečen dopust. Blizu postaje v Litiji so našli pred par dnevi težko ranjenega črno-vojniškega trenskega vojaka Frana Udovca, ki se je peljal na dopust v občino Kolovrat. Padel je najbrže ponoči iz vlaka ter se na glavi precej nevarno poškodoval.

RAZNE VESTI.

Za srečen konec vojske je amerikanski predsednik Wilson odredil 30. majnik kot dan pokore, molitve in posta.

Za svetovni mir se bode sešli v Bernu odposlanci vseh organizacij na svetu, da se posvetujejo o možnosti, kako naj se vendar enkrat pride do splošnega miru. Bog daj svoj blagoslov!

Rekvizicija — žlice. V Saleški dolini na štajerskem rekvirirajo sedaj že žlice, ki so iz kovine in po državnem zakonu zaplenjene. Pravzaprav je ta vladna modrost nad vse prebrisana, samo nekoliko prepozna. Ko bi vlada takoj ob začetku vse žlice rekvirirala, tudi lesene, bi bilo aprovizacijsko vprašanje z enim udarcem rešeno in vsega bi bilo preveč.

Boljši kruh bodo pekli sedaj na Dunaju, ker bodo mešali koruzno moko s 50% ukrajinske moke.

Slabši kruh bomo jedli v Ljubljani, ker bodo morali peki mešati 90% koruzne moke z 10% ukrajinske. Na Dunaju bivalo Nemci, v Ljubljani na Slovenci.

7 milijonov kron so dobili Primorci od države na cesarjevo povelje. 3½ milijona dobi Istra, 2½ milijona Goriška, 1 milijon pa Trst. Za te milijone bodo kupili semen in živil ter jih razdelili med prebivalstvo.

200.000 parov čevljev za srednje stanove bodo izdelali do konca tega leta na Nižnem Avstrijskem.

Drago jajce. V Londonu je bilo te dni na dražbi prodano za 1200 K orjaško jajce ptiča iz rodu aifernov, ki je nekoč živel na Madagaskaru. Jajce je imelo v obsegu skoraj meter. Kakšna škoda, da ti ptici ne žive v današnjih dneh in sicer pri nas! Kakor prav bi prišlo gospodinjani, ko bi vsak dan imele vsaj eno tako jajce.

Aprovizacija blaznega. 20letni mesarski pomočnik Alberto Vecchiet v Trstu je zblazenel. Peljal je konja po Korzu, se ustavil blizu kavarne »Al Corso« in glasno oznanjal, da on poskrbi, da Trst ne bo več trpel lakote. Nato je potegnil mesarski nož, zaklal konja in ga začel razkosavati kot spreten mesar. Tačas pa so prišli ponj z avtomobilom in ga odpeljali v občinsko bolnišnico v opazovalnico.

Nova odličnost. Cesar je ustanovil svetinjo za civilne zasluge, ki jih bodo prejemali civilisti kot priznanje za svojo delavnost.

Štrajk. V Gradcu so delavci zopet štrajkali. Bilo jih je kroj 12.000. Ministrski predsednik pa jih je »potolažil« s praznimi obljubami in korobačem, ki ga bodo občutili, če ne gredo na delo, in delo se je zopet pričelo.

Granata ubila pet otrok. Na vnebohod je v Vipolzah v goriških Brdih šlo pet otrok v starosti od 5 do 12 let na precej oddaljeni travnik, kamor so nesli tablico z napisom, da se ne sme pasti na dotičnem travniku. Na travniku najdejo ročno granato, eden potegne za vrvice in razmesarila je vseh pet. 9letni deček je ostal na mestu mrtev, od ostalih je eden umrl na poti v bolnišnico. Ni upanja, da bi kateri ostal pri življenju.

Nesreče na železnici. Dne 14. t. m. zjutraj ob tri četrt na 5. uro je brzovlak, ki je privozil s Pragerskega v Ptuj, zavozil v tovorni vlak. Obe lokomotive in sedem do osem vagonov je vsled trčenja deloma nerabnih, deloma popolnoma razbitih. Ubite so tri osebe, en železničar je težko ranjen. Tudi nekaj živine je poginilo. — Iz Sarajeva poročajo, da se je ob hercegovsko-dalmatinski meji zgodila velika železniška nesreča. Vsled trčenja dveh vlakov je skočilo s tira sedem vagonov, dva sta padla preko nasipov. Deset oseb je težko ranjenih.

Ukradli so 1000 zavojčkov tobaka neznanim tatovi na južnem kolodvoru v Trstu.

Roparska tolpa ob Sotli. Silni strah povzročuje v kozjanskem in brežiškem okraju ob Sotli neka organizirana roparska tolpa, po splošnem mnenju vojaški dezertjerji, ki ropajo in morijo. Vlomili so že na premožnih

krajih in vse odnesli. Dne 25. aprila so napadli hišo posestnika Cimperšek v Križah št. 31, fare podsedrške. Nastopali so naravnost zverinsko in nečloveško. Pobili so vsa okna, težko poškodovali gospodarja in gospodinj, hčerko Ano, 16 let staro, in sina Janeza, 20 let starega, ki sta hotela ubežati skozi okno, pa na zverinski način umorili. Janezu so črepinjo vbili, na drugem mestu s sekiro ali kakim podobnim predmetom lobanjo razsekali, na plečah petkrat ubodli. Ano tudi naravnost zaklali. Oba sta imela po 12 večinoma težkih ran.

Največji mlin v Avstriji pogorel. V zadnjem času je pogorel v Pragi največji avstrijski mlin Odkolek z vso opravo vred. Stroji so bili vredni čez milijon kron.

Brezvesten mesar. V Nemškem Brodu je dajal konjski mesar Boreslav s pomočjo svoje žene posestnikom zastrupljeno seno za konje, da je tako kolikormogoče konj prišlo pod njegov nož. Ker je bilo veliko oseb obbolelo radi uživanja tega mesa, so prišli stvari na sled.

Demonstracija enega samega. V Paderbornu na Nemškem so vzeli na kolodvoru nekemu možu 25 funtov krompirja, ki ga je kupil na deželi. Mož je bil tako jezen, da je razgrajal po mestnih ulicah in pri tem pobil 13 velikih izloženih šip.

Diamantno polje so odkrili na otoku Borneo. Sedaj bi marsikatera evropska država potrebovala diamantnega polja.

1200 komisijonarjev za mleko, samih od vojaške službe oproščenih ljudi, je določenih za mesto Celovec in vendar je pomanjkanje mleka tam vedno večje. Bog ve, ali spravijo ti ljudje vsak dan 1200 litrov mleka skupaj?

Vojne duhovnike so vpeljali tudi v ameriški armadi, in sicer pride na vsakih 1800 vojakov en vojni kurat.

»Sparovček«. Rumunija mora vso municijo, ki jo ima več kot je potrebno za mirovno stanje armade, dati srednjim velesilam »spraviti«.

Proti nemščini. Po Italiji bodo menda opravili iz vseh šol pouk v nemškem jeziku.

Zadnje avstrijsko postajo na tirolsko-italijanski meji, mesto Ala, ki so ga Italijani zasedli takoj ob začetku vojske, so Lahi sedaj izpraznili.

Dopisi.

Iz Mošenj. Izjavo za majniško deklaracijo je žensstvo naše občine z velenavdušenjem podpisalo, kakor je to »Slovenec« že davno priobčil. — Mošenjska šola je vedno vzorna. Vsak nadzornik hvali. Letos sta že dva pohvalila učiteljstvo in otroke. — Zašla sta pa, žal, dva dopisa v Vaš cenjeni list, katerega Mošenjani najbolj beremo. V prvem eden, ki je pač sam tujec v našem Jeruzalemu, tarna, da v Mošnjah ni nobenega voditelja, ki bi poskrbel za podpisavanje (že podpisane!) deklaracijske izjave.

Iz selške doline. Zborovanje somišljenikov S. L. S. se za selško občino vrši v nedeljo, dne 2. junija, ob 8. uri zjutraj v »Društvenem domu« v Selcih. Poročala bosta poslanca dr. Lovro Pogačnik in Franc Demšar o političnem in gospodarskem položaju. Nato bomo na podlagi novega pravilnika izvolili zaupnika in krajevni odbor. Možje in fantje iz cele občine, pridite v polnem številu. Tudi volilke so lepo povabljene.

Žažar pri Vrhuiki. Čeprav je vojska, vendar tukajšnje izobraževalno društvo ne spi. Pred kratkim smo trikrat igrali na našem društvenem odru, in sicer tri igre, namreč »Boj za doto«, »Botra nerga« in »Kmet in avtomat«. Lepo svoto čistega dobička smo poslali č. s. Klari Vrhunc v Gradec za slovenske oslepele vojake.

Dolenje vas pri Ribnici. Na vnebohod je izobraževalno društvo priredilo igri »Prisiljen stan je zaničevan«, ki so jo igrali naša dekleta, fantje pa »Rdeči novosti«. Udeležba obilna, z igranjem splošna zadovoljnost.

Gora pri Sodražici. Lep popoldne smo imeli preteklo nedeljo. Deželni poslanec Škulj nam je v daljšem govoru obrazložil sodobno stanje politično in gospodarsko. Dolgo smo se pomudili pri deklaraciji, ki nam jo je pojasnil, da smo se še bolj vneč zanj. Obravnavali

smo razne dajatve, potrebščine i. dr. Na razna vprašanja smo dobili pojasnila. Sprejeli smo vsi z odobravanjem resolucijo, v katerih smo se izrazili za deklaracijo, zaupnico Jugoslovanskemu klubu in S. L. S., predvsem pa ljubljenu knezozkofu. Intrige proti njemu je shod z vso ostrostjo obsodil. G. župan se je v imenu cele občine zahvalil za skrb in trud, ki jo posveča g. poslanec naši občini in nam je vedno v pomoč. Vsi smo hvaležni g. poslancu za lepi shod.

Gospodarske stvari.

Uporaba ruskih vojnih ujetnikov.

Na mnogostranska vprašanja glede ruskih vojnih ujetnikov odgovarjamo, da je izšla v tem oziru posebna vladna naredba, ki velja od 1. maja t. l. naprej. Iz te naredbe je posneti to-le:

1. **Pravilo.** Po sklepu miru z Rusijo in Ukraino niso ujetniki še popolnoma prosti. Njih odhod je pridržan posebnemu dogovoru, kajti v vseh državah je gospodarsko vprašanje nujno.

2. **Omejenost prostosti.** Značaj ruskega ujetnika kot vojaka zahteva, kakor pri naših vojakih, omejeno prostost. Ujetniki, kateri se po predpisih ne ravnaajo, si sami sebi škodujejo. Uvrstili se bodo v vojaško organizirane, strogo držane oddelke in se bo tudi skrbelo, da pridejo kot zadnji nazaj v svojo domovino.

3. **Dolžnost dela.** Ljudstvo in država stoje pod vtisom vojske. Za lenuhe in potepače pri nas ni kruha. Cni, ki dela, sme tudi hrano zahtevati. Ujetniki, kateri delo zanemarjajo, se motijo, ako mislijo, da bodo drugi za njihovo preskrbovanje skrbeli. Akoravno so naši ujetniki v Rusiji dozdnevno prosti, so vseeno trpeči izgnanci, kateri pod nebrojnimi težkočami iščejo svojo domovino.

4. **Pogoji za delodajalce.** Delodajalci, kateri nočejo ujetnikov pod novimi pogoji obdržati, morajo to deželni delavski izkazovalnici javiti.

5. **Prehranjevanje.** Vojni ujetniki morajo dobivati tako hrano, kakor domači poljski delavci, na vsak način pa mora biti hrana zadostna in zdrava. Nasprotno vojni ujetnik ne sme zahtevati živil v obilju, če je ljudstvo podvrženo omejitvam.

6. **Obleka.** Vojaška uprava je primorana obdržati obleke in obuvalo v prvi vrsti za vojsko, v drugi za naše iz Rusije dohajajoče ujetnike. Zato si mora delodajalec sam pomagati. Ako ruski ujetnik dano mu delo z zadovoljnostjo izvršuje in obleko od gospodarja dobi, se mu le-ta ne sme z nikakim namazom barve pokvariti. Gospodar nima pravice ujetniku dano obleko pri odpotovanju tega v svojo domovino odvzeti, ako je vojaška obleka ujetnikova raztrgana in nedostojna.

7. **Nagrada.** Ruski ujetnik dobi hrano in stanovanje od gospodarja, slednji mu mora izplačati minimalno delavsko doklado v znesku 1 krone na dan za kmetijska dela in 2 kroni za vsa druga dela.

8. **Predpis glede dela in prostih dni.** Za ujetnike veljajo isti predpisi in iste pogodbe glede dela in prostih dni kakor za delavce enake kategorije v istem kraju.

9. **Razširjenje prostosti za ujetnike.** Ujetnik je v prvi vrsti vojak; s tem je rečeno, da ne sme po 9. uri zvečer zapustiti svojega stanovanja, katero je takorekoč njegova vojašnica. Dela za svojega gospodarja sme tudi po tem času izvrševati. Brez spremstva je vožnja na železnici ujetniku prepovedana. Udeležba demonstracij in obhodov je kakor obiskovanje plesnih zabav tudi prepovedano. Obisk gledališča in kinematografa je le v spremstvu dovoljen. Ujetnik sme gostilne po dokončanem delu, vendar ne po 9. uri zvečer obiskati. Ujetniki, ki se z ženskami potepajo, se odpošljejo v tabor.

10. **Ubeg.** Ubeg ujetnikov je kakor predpisano naznaniti. Ujetniki, kateri samovoljno svoje mesto zapuste in kažejo upornost proti delodajalcu in če se po 15. marcu 1918 kaznujejo, odpotujejo zadnji v svojo domo-

vino. Ako beg ujetnikov zakrivi delodajalec, mu zapade kavcija in se odvzamejo gospodaru tudi drugi ujetniki. Ujetniki se motijo, ako mislijo, da pridejo iz tabora hitreje domov.

11. Menjava delodajalca. Ujetniku je sprememba delodajalca tudi v soglasju z gospodarjem prepovedana. Izpremembe ujetniških delavskih krajev odredijo samo za to poklicane oblasti.

12. Splošno ravnanje. Zloraba ujetnikov od strani delodajalca ali njegovih organov se kaznuje po predpisih.

13. Zdravniško postopanje. Zdravniško ravnanje z ujetniki ostane isto kakor do sedaj.

14. Prošnje ujetnikov glede ženitve, ostanka v Avstriji itd. Ujetnik, kateri hoče ostati v Avstriji, ima to zadevno prošnjo vložiti. Siloma se ne bo ukrenila odstranitve ujetnika, ki hoče ostati v Avstriji. Ako ostane ujetnik v Avstriji, se pod nobenim pogojem ne more pozvati v vojaško službo, kajti dovoljenje, da se ujetnik obdrži v Avstriji, še ni pridobitev avstrijskega državljanstva. Prošnje ujetnikov radi ženitve, pridobitve lastnin itd. se sedaj še ne uredijo. Te prošnje se tudi vložijo običajnim putem. Ujetnik, kateri se hoče ženiti, ostane tu do preskrbitve tozadevnih dokumentov.

15. Glede prostosti. Razširjena prostost se odtegne ujetnikom, kateri so se nevedno izkazali.

16. Disciplin. Za ujetnike, ki prestopijo disciplino in vojaški red, veljajo isti predpisi kakor doslej.

Dohodninski davek od prodane živine.

Kakor je znano, se je dolgo časa odmerjal dohodninski davek od dohodkov celega hleva, tudi če bi vso živino prodal iz njega. Novejša praksa pa je postala milejša. In sicer si dolžan plačati dohodninski davek samo od tiste prodane živine, ki je odvisna v tvojem hlevu, katero bi tudi v mirnih časih odprodal, ne da bi s tem otežkočil svoje poljsko delo. Če pa si prisiljen prodati tako živino, ki spada k tvojemu gospodarskemu obratu, ki jo potrebuješ nujno za svoje delo in bi je v mirnem času nikakor ne mogel oddati, potem od take prodane živine nisi dolžan plačevati davkov.

Vzemimo zgled: Ko bi imel posestvo z 20 hektarji polja in travnikov, 5 ha pašnikov in 8 ha gozda, skupaj 33 ha; za obdelovanje takega posestva se rabi v navadnih razmerah 6 krav po 1500 K, skupaj 9000 K, 2 vprežna vola po 1800 K, skupaj 3600 K, 10 glav mlade živine po 600 K, skupaj 6000 K, do 25 prašičev po 300 K, skupaj 7500 K. Toliko lahko preradi 33 ha veliko posestvo in da je posestvo res dobro obdelano, ga tudi toliko potrebuje. Skupna vrednost bi znašala torej K 26.100.

Vsled rekvizicij pa se je stanje živine znižalo recimo na 4 krave po 1400 K, kar zneso 5600 K, 2 para volov po 1800 K, skupaj 3600 K, 6 glav mlade živine po 500 K, skupaj 3000 K, 5 prašičev po 300 K, skupaj 1500 K. Skupna vrednost sedanjega hleva torej znaša 13.700 K. Če to odštejemo od K 26.100, kolikor bi moral biti vreden moj hlev, da bi dobro gospodaril, potem imaš za 12.400 K premalo potrebne živine v hlevu.

Ce si torej v l. 1917. dobil za prodano živino . . . 14.700 K
pa si kupil zato eno kravo za . . . 1.350 K

potem znaša čisti dohodek od živine 13.350 K
Od tega pa moraš odšteti . . . 12.400 K

katerih ti radi rekvizicij v hlevu
manjka, in tako dobiš čistega donosa . . . 950 K
In le od teh 950 K si dolžan plačati dohodninski davek. Ta primer je sestavila centrala za vnovčevanje živine na Dunaju.

Gospodarska pogodba z Rumunijo predvsem natančno govori o dobivanju petroleja iz Rumunije. Osnovala se bo v ta namen pod nemškimi vplivom neka družba, ki edina imela pravico in dolžnost iskati novih petrolejnih vrelcev in jih izrabljati. Vrelec, ki

so bili že v obratu do 1. avgusta 1914, ne pridejo v njen delokrog. Družba se zaveže tekom prvih 15 let zvrzati 300 novih vrelcev in jih ohraniti v obratu. Pogodba velja za 30 let, rumunska vlada pa bo morala, če bo družba predlagala, pogodbo še za 60 let podaljšati. Rumunija dobi za to neko odškodnino. Glavno besedo ima pri vsem tem Nemčija.

Glede žita in drugih deželnih pridelkov se je Rumunija obvezala, da bo oddala preostanke žita iz leta 1918. in 1919. osrednjim državam po določeni ceni, pa tudi še za nadaljnjih sedem let, če bosta Avstrija in Nemčija to zahtevali.

Nova določila glede konj. C. kr. poljedelsko ministrstvo je določilo, da dobi, komur je poginil na licitaciji kupljen, za vojaško službo nezmožen konj, drugega, ako mu je ta poginil v teku treh tednov po prevzetju (dosedaj je bila ta doba določena na 14 dni). Nadomestnega konja mora pa kupec vzeti najdalje v treh mesecih po nakazilu. Čas se šteje od dne, ko je dobil kupec obvestilo, da dobi nadomestnega konja. Po treh mesecih ugasne pravica do nadomestila.

Vojaški konji za poljedelce. Vojno ministrstvo je odredilo, da se bodo v svrhu pospeševanja poljedelstva oddajali vojaški konji v zasebno uporabo. Konji se dobijo pri razpečevalnici konj (Pferdeverwertungstelle) v Ljubljani proti podpisu reverza. Za to potrebna navodila se lahko ogledajo pri zgoraj navedeni razpečevalnici konj.

Cene za žito — zvišane. Po poročilu dunajskih listov bodo cene za žito za bodočo letino zvišane. In sicer pri pšenici od 42 K na 55 K za meterski stot; cena za rž bo določena s 50 K. Ni še znano, za koliko bodo zvišane cene za ječmen, ajdo, koruzo in oves. Dosedaj so v Avstriji znašale najvišje cene za žito, in sicer za pšenico in rž 40—42 K za meterski stot, za ječmen 37—38 K, za oves 36—41 K in za koruzo 38 K. Bržčas bodo tudi zvišane cene za moko.

Potrebno seno za prihodnje leto. Vsak, kdor je primoran seno za svoje živali kupovati ali — če ga premalo pridelal — dokupovati, naj se nemudoma obrne na deželno mesto za krmila v Ljubljani, oddelek za seno in slamo, in naj naznani število in vrsto živine, ki jo redi, in množino sena in slame, ki jo potrebuje in jo želi kupiti. To velja za vse posestnike konj, kakor tudi druge živine.

Prepoved krmiti zeleno žito. Pri vladajočem izvanrednem pomanjkanju klaje (sena in slame) bi znala lepo stoječa rž kmetovalce zapeljati, da bi zeleno rž pokrmili, osobito, ker je v nekaterih deželah in pokrajinah zeleno krmiljenje iz travniških pridelkov še zaostalo. Da se pa kolikor možno neskrajšan pridelek prihodnje žetve omogoči, je potrebno, da se kmetovalci opozorijo na dotično prepoved c. kr. poljedelskega in notranjega ministrstva z dne 19. maja 1915, drž. zak. štev. 128, s katero se je prepovedalo pod kaznijo pokladati zeleno žito živini.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica
Ljubljana
Miklošičeva cesta štev. 6
(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kaknega odbitka.
Vredne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.
Glej Inserat!

Zdravstvo.

SIFILIS.

(Dalje.)

XI. Kaj so javne oblasti dolžne storiti proti sifilis.

V srednjem veku si je država stavila predvsem nalogo, da je svoje podanike z vojaštvom varovala pred zunanjimi sovražniki, sodišči pa je vzdrževala med podaniki notranji red in mir. Za drugo se načelno ni veliko brigala. Toda čimbolj je pozneje prišlo tudi ljudstvo do besede pri državni upravi, tembolj se je širil tudi delokrog države. Država je začela pomagati tudi pri prometnih sredstvih, pri solstvu, pri obrti itd., jela se je brigati tudi za zdravstvo ljudstva. V Avstriji smo tudi že toliko napredovali, da smo ustanovili za skrb ljudskega zdravja celo posebno ministrstvo. Razumljivo je, da pazijo pri tem državne oblasti zlasti na tiste bolezni, ki so najbolj pogubne za ljudsko zdravje, namreč na nalezljive bolezni, ki se širijo bolj ali manj hitro od človeka do človeka in puščajo za seboj smrt in razdejanje, kakor ogenj, ki se širi po polju ali gozdu.

Tudi sifilis je nalezljiva bolezen. Zato država, varuhinja ljudskega zdravja, tudi nje ne sme prezreti. Do novejšega časa, zlasti do svetovne vojne, so bile spolne bolezni bolj skrite in emejene na velika mesta. V takih razmerah države niso čutile potrebe, da bi s kakim splošnim in enotnim zakonom uredile boj zoper sifilis in spolne bolezni sploh. Vse njihovo tozadevno prizadevanje je imelo bolj znak polovičarstva ali »flikarije«. Se le v sedanjih vojski, ko so se spolne bolezni tako zelo razširile, so jela države misliti na zakone, ki bi bili izrecno proti spolnim boleznim. Uresničile so že take zakone Nemčija, Švedska, v Avstriji homo pa menda v kratkem sledili Nemčiji.

Rekli smo že, da je glavni in skoro edini vir sifilitične bolezni spolno občevanje, v prvi vrsti izvenzakonsko spolno občevanje. Iz tega je razvidno, da tiči vsa uganja, kako omejiti sifilis, predvsem v tem, kako naj preprečimo, omejimo ali vsaj uredimo izvenzakonsko spolno občevanje. Tu pa rabijo državniiki tisto čudno pamet, ki izvira iz sedanjega brezverskega misljenja, da bi sicer radi zatrli spolne bolezni, a proti izvenzakonskemu spolnemu občevanju pa nočejo reči niti žal besede, kaj šele da bi proti njemu tudi kaj ukrenili. Menijo, da izvenzakonsko spolno občevanje ni škodljivo za splošni blagor ljudstva, zato ga tudi takorekoč ne smatrajo za nenavnega, prepovedanega, in ravno zato tudi nočejo proti takemu občevanju ničesar storiti. Če pa pu tu in tam izdajo kako tozadevno naredbo, pa že njihovi uradniki skrbje, da se pozabijo. To je najhujša sodna zmota, ki je državi že neizmerno škodila in izprevržla skoro vse njene naredbe proti spolnim boleznim. Se le v najnovejšem času so državniiki ob teh bridkih preizkušnjah začeli spoznavati svojo zmoto in priznavati, da bo morala tudi država tako delati kakor nas uči in zahteva sveta vera.

Javni boj zoper sifilis naj bi obsegal nekako dva dela ali vprašanja: 1. vprašanje, kako naj se zdravi varujejo spolne bolezni, oziroma izvenzakonskega spolnega občevanja; 2. vprašanje, kako preprečiti, da bolni ne bodo širili bolezni naprej.

K rešitvi prvega vprašanja je neobhodno potrebno, da je država glede šeste božje zapovedi popolnoma istega mnenja, kakor sveta Cerkev. Zato naj bi država v zvezi s Cerkvijo ničesar ne opustila, s čemer bi mogla v ljudeh gojiti ter okrepiti pravni čut, čut za čisto življenje. Državi mora biti čisto življenje stvar javne blaginje, ne pa osebna stvar vsakega posameznika. V tem oziru ima država do zdaj premnogo na vesti. Kako naziranje glede šeste božje zapovedi trpi država pri vojaštvu, nam je vsem preveč jasno. Kako izpolnjujejo še te borne postave, ki jih imamo glede pohujšljivega in nečistega življenja, o tem bi lahko povedali prebridelke izkušnje. S kako kurjo slepoto so udarjeni, kadar je treba cenzurirati ali preprečiti nesramne knjige, ali slike, nespodobne predstave po kinematografih, ki človeka naravnost silijo v greh, o tem

Rekvizicija — žlice. V Sateški dolini na štajerskem rekvirirajo sedaj že žlice, ki so iz kovine in po državnem zakonu zaplenjene. Pravzaprav je ta vladna modrost nad vse prebrisana, samo nekoliko prepozna. Ko bi vlada takoj ob začetku vse žlice rekvirirala, tudi lesene, bi bilo aprovizacijsko vprašanje z enim udarcem rešeno in vsega bi bilo preveč.

Boljši kruh bodo pekli sedaj na Dunaju, ker bodo mešali koruzno moko s 50% ukrajinske moke.

Slabši kruh bomo jedli v Ljubljani, ker bodo morali peki mešati 90% koruzne moke z 10% ukrajinske. Na Dunaju bivaio Nemci, v Ljubljani pa Slovenci.

7 milijonov kron so dobili Primorci od države na cesarjevo povelje. 3¼ milijona dobi Istra, 2¼ milijona Goriška, 1 milijon pa Trst. Za te milijone bodo kupili semen in živil ter jih razdelili med prebivalstvo.

200.000 parov čevljev za srednje stanove bodo izdelali do konca tega leta na Nižjem Avstrijskem.

Drago jajce. V Londonu je bilo te dni na dražbi prodano za 1200 K orjaško jajce ptiča iz rodu acifornov, ki je nekoč živel na Madagaskarju. Jajce je imelo v obliki skoraj meter. Kakšna škoda, da ti ptiči ne žive v današnjih dneh in sicer pri nas! Kakor prav bi prišlo gospodinjam, ko bi vsak dan imele vsaj eno tako jajce.

Aprovizacija blaznega. 20letni mesarski pomočnik Alberto Vecchiet v Trstu je zblazen. Peljal je konje po Korzu, se ustavil blizu kavarne »Al Corso« in glasno oznanjal, da on poskrbi, da Trst ne bo več trpel lakote. Nato je potegnil mesarski nož, zaklal konja in ga začel razkosavati kot spretan mesar. Tačas pa so prišli ponj z avtomobilom in ga odpeljali v občinsko bolnišnico v opazovalnico.

Nova odlikovanja. Cesar je ustanovil svetinjo za civilne zasluge, ki jih bodo prejemali civilisti kot priznanje za svojo delavnost.

Štrajk. V Gradcu so delavci zopet štrajkali. Bilo jih je krog 12.000. Ministrski predsednik pa jih je »potolazil« s praznimi obljubami in korobačem, ki ga bodo občutili, če ne gredo na delo, in delo se je zopet pričelo.

Granata ubila pet otrok. Na vnebohod je v Vipolzah v goriških Brdih šlo pet otrok v starosti od 5 do 12 let na precej oddaljeni travnik, kamor so nesli tablico z napisom, da se ne sme pasti na dotičnem travniku. Na travniku najdejo ročno granato, eden potegne za vrstico in razmesarila je vseh pet. 9letni deček je ostal na mestu mrtev, od ostalih je eden umrl na poti v bolnišnico. Ni upanja, da bi kateri ostal pri življenju.

Nesreče na železnici. Dne 14. t. m. zjutraj ob tri četrt na 5. uro je brzovlak, ki je privozil s Pragerskega v Ptuj, zavozil v tovorni vlak. Obe lokomotivi in sedem od osem vagonov je vsled trčenja deloma nerabnih, deloma popolnoma razbitih. Ubite so tri osebe, en železničar je težko ranjen. Tudi nekaj živine je poginilo. — Iz Sarajeva poročajo, da se je ob hercegovsko-dalmatinski meji zgodila velika železniška nesreča. Vsled trčenja dveh vlakov je skočilo s tira sedem vagonov, dva sta padla preko nasipov. Deset oseb je težko ranjenih.

Ukradli so 1000 zavojčkov tobaka neznanim tatovi na južnem kolodvoru in Trstu.

Roparska tolpa ob Sotli. Silni strah povzročuje v kozjanskem in brežiškem okraju ob Sotli neka organizirana roparska tolpa, po splošnem mnenju vojaški dezertarji, ki ropajo in morijo. Vlomili so že na premošnjih

krajih in vse odnesli. Dne 25. aprila so napadli hišo posestnika Cimperšek v Križah št. 31, fare podsreške. Nastopali so naravnost zverinsko in nečloveško. Pobili so vsa okna, težko poškodovali gospodarja in gospodinjjo, hčerko Ano, 16 let staro, in sina Janeza, 20 let starega, ki sta hotela ubežati skozi okno, pa na zverinski način umorili. Janezu so črepinjo vabili, na drugem mestu s sekuro ali kakim podobnim predmetom lobanjo razsekali, na prečah petkrat ubodli. Ano tudi naravnost zaklali. Oba sta imela po 12 večinoma težkih ran.

Največji mlin v Avstriji pogorel. V zadnjem času je pogorel v Pragi največji avstrijski mlin Odkolek z vso opravo vred. Stroji so bili vredni čez milijon kron.

Brezvesten mesar. V Nemškem Brodu je dajal konjski mesar Boreslav s pomočjo svoje žene posestnikom zastrupljeno seno za konje, da je tako kolikormogoče konj prišlo pod njegov nož. Ker je bilo veliko oseb obolelo radi uživanja tega mesa, so prišli stvari na sled.

Demonstracija enega samega. V Paderbornu na Nemškem so vzeli na kolodvoru nekemu možu 25 funtov krompirja, ki ga je kupil na deželi. Mož je bil tako jezen, da je razgrajal po mestnih ulicah in pri tem pobil 13 velikih izložbenih šip.

Diamantno polje so odkrili na otoku Borneo. Sedaj bi marsikatera evropska država potrebovala diamantnega polja.

1200 komisijonarjev za mleko, samih od vojaške službe oproščanih ljudi, je določenih za mesto Celovec in vendar je pomanjkanje mleka tam vedno večje. Bož ve, ali spravijo ti ljudje vsak dan 1200 litrov mleka skupaj?

Vojne duhovnike so vpeljali tudi v amerikanski armadi, in sicer pride na vsakih 1800 vojakov en vojni kurat.

»Sparovček«. Rumunija mora vso municijo, ki jo ima več kot je potrebno za mirovno stanje armade, dati srednjim velesilam »spraviti«.

Proti nemščini. Po Italiji bodo menda odpravili iz vseh šol pouk v nemškem jeziku.

Zadnje avstrijsko postajo na tirolsko-italijanski meji, mesto Ala, ki so ga Italijani zasedli takoj ob začetku vojske, so Lahji sedaj izpraznili.

Dopisi.

Iz Mošenj. Izjavo za majniško deklaracijo je žensstvo naše občine z velenavdušenjem podpisalo, kakor je to »Slovenec« že davno priobčil. — Mošenjska šola je vedno vzorna. Vsak nadzornik hvali. Letos sta že dva pohvalila učiteljstvo in otroke. — Zašla sta pa, žal, dva dopisa v Vaš cenjeni list, katerega Mošenjčani najbolj beremo. V prvem eden, ki je pač sam tujec v našem Jeruzalemu, tarna, da v Mošnjah ni nobenega voditelja, ki bi poskrbel za podpisavanje (že podpisane!) deklaracijske izjave.

Iz selške doline. Zborovanje somišljenikov S. L. S. se za selško občino vrši v nedeljo, dne 2. junija, ob 8. uri zjutraj v »Društvenem domu« v Selcih. Poročala bosta poslanca dr. Lovro Pogačnik in Franc Demšar o političnem in gospodarskem položaju. Nato bomo na podlagi novega pravilnika izvolili zaupnike in krajevni odbor. Možje in fantje iz cele občine, pridite v polnem številu. Tudi volilke so lepo povabljene.

Zažar pri Vrhniki. Čeprav je vojska, vendar tukajšnje izobraževalno društvo ne spi. Pred kratkim smo trikrat igrali na našem društvenem odru, in sicer tri igre, namreč »Boj za doto«, »Botra nerga« in »Kmet in avtomat«. Lepo svoto čistega dobička smo poslali č. s. Klari Vrhunc v Gradec za slovenske oslepele vojake.

Dolenja vas pri Ribnici. Na vnebohod je izobraževalno društvo priredilo igri »Prisiljen stan je zaničevan«, ki so jo igrali naša dekleta, fantje pa »Rdeči nosovi«. Udeležba obilna, z igranjem splošna zadovoljnost.

Gora pri Sodražici. Lep popoldne smo imeli preteklo nedeljo. Deželni poslanec Škulj nam je v daljšem govoru obrazložil sodobno stanje politično in gospodarsko. Dolgo smo se pomudili pri deklaraciji, ki nam jo je pojasnil, da smo se še bolj vneč zanjo. Obravnavali

smo razne dajatve, potrebnosti i. dr. Na razna vprašanja smo dobili pojasnila. Sprejeli smo vsi z odobravanjem resolucije, v katerih smo se izrazili za deklaracijo, zaupnico Jugoslovanskemu klubu in S. L. S., predvsem pa ljubljenu knezozofo. Intrige proti njemu je shod z vso ostroostjo obsodil. G. župan se je v imenu cele občine zahvalil za skrb in trud, ki jo posveča g. poslanec naši občini in nam je vedno v pomoč. Vsi smo hvaležni g. poslancu za lepi shod.

Gospodarske stvari.

Uporaba ruskih vojnih ujetnikov.

Na mnogostanska vprašanja glede ruskih vojnih ujetnikov odgovarjamo, da je izšla v tem oziru posebna vladna naredba, ki velja od 1. maja t. l. naprej. Iz te naredbe je posneti to-le:

1. **Pravilo.** Po sklepu miru z Rusijo in Ukraino niso ujetniki še popolnoma prosti. Njih odhod je pridržan posebnemu dogovoru, kajti v vseh državah je gospodarsko vprašanje nujno.

2. **Omejenost prostosti.** Značaj ruskega ujetnika kot vojaka zahteva, kakor pri naših vojaki, omejeno prostost. Ujetniki, kateri se po predpisih ne ravnaajo, si sami sebi škodujejo. Uvrstili se bodo v vojaško organizirane, strogo držane oddelke in se bo tudi skrbelo, da pridejo kot zadnji nazaj v svojo domovino.

3. **Dolžnost dela.** Ljudstvo in država stoje pod vtisom vojske. Za lenuhe in potepače pri nas ni kruha. Oni, ki dela, sme tudi hrano zahtevati. Ujetniki, kateri delo zanemarijajo, se motijo, ako mislijo, da bodo drugi za njihovo preskrbovanje skrbeli. Akoravno so naši ujetniki v Rusiji dozdnevno prosti, so vseeno trpeči izgnanci, kateri pod nebrojnimi težkočami iščejo svojo domovino.

4. **Pogoji za delodajalce.** Delodajalci, kateri nočejo ujetnikov pod novimi pogoji obdržati, morajo to deželni delavski izkazovalnici javiti.

5. **Prehranjevanje.** Vojni ujetniki morajo dobivati tako hrano, kakor domači poljski delavci, na vsak način pa mora biti hrana zadostna in zdrava. Nasprotno vojni ujetnik ne sme zahtevati živila v obilju, če je ljudstvo podvrženo omejitvam.

6. **Obleka.** Vojaška uprava je primorana obdržati obleke in obuvalo v prvi vrsti za vojsko, v drugi za naše iz Rusije dohajajoče ujetnike. Zato si mora delodajalec sam pomagati. Ako ruski ujetnik dano mu delo z zadovoljnostjo izvršuje in obleko od gospodarja dobi, se mu le-ta ne sme z nikakim namazom barve pokvariti. Gospodar nima pravice ujetniku dano obleko pri odpotovanju tega v svojo domovino odvzeti, ako je vojaška obleka ujetnikova raztrgana in nedostojna.

7. **Nagrada.** Ruski ujetnik tudi hrano in stanovanje od gospodarja, slednji mu mora izplačati minimalno delavsko doklado v znesku 1 krome na dan za kmetijska dela in 2 kroni za vsa druga dela.

8. **Predpis glede dela in prostih dni.** Za ujetnike veljajo isti predpisi in iste pogodbe glede dela in prostih dni kakor za delavce enake kategorije v istem kraju.

9. **Razširjenje prostosti za ujetnike.** Ujetnik je v prvi vrsti vojak; s tem je rečeno, da ne sme po 9. uri zvečer zapustiti svojega stanovanja, katero je torej rekoč njegova vojašnica. Dela za svojega gospodarja sme tudi po tem času izvrševati. Brez spremstva je vožnja na železnici ujetniku prepovedana. Udeležba demonstracij in obhodov je kakor obiskovanje plesnih zabav tudi prepovedano. Obisk gledališča in kinematografa je le v spremstvu dovoljen. Ujetnik sme gostine po dokončanem delu, vendar ne po 9. uri zvečer obiskati. Ujetniki, ki se z ženskami potepajo, se odpošljejo v tabor.

10. **Ubeg.** Ubeg ujetnikov je kakor predpisano naznaniti. Ujetniki, kateri samovoljno svoje mesto zapuste in kažejo upornost proti delodajalcu in če se po 15. marcu 1918 kaznujejo, odpotujejo zadnji v svojo domo-

vino. Ako beg ujetnikov zakrivi delodajalec, mu zapade kavcija in se odvzamejo gospodarju tudi drugi ujetniki. Ujetniki se motijo, ako mislijo, da pridejo iz tabora hitreje domov.

11. Menjava delodajalca. Ujetniku je sprememba delodajalca tudi v soglasju z gospodarjem prepovedana. Izpembe ujetniških delavskih krajev odredijo samo za to poklicane oblasti.

12. Splošno ravnanje. Zloraba ujetnikov od strani delodajalca ali njegovih organov se kaznuje po predpisih.

13. Zdravniško postopanje. Zdravniško ravnanje z ujetniki ostane isto kakor do sedaj.

14. Prošnje ujetnikov glede ženitve, ostanka v Avstriji itd. Ujetnik, kateri hoče ostati v Avstriji, ima tozadevno prošnjo vložiti. Siloma se ne bo ukrenila odstranitev ujetnika, ki hoče ostati v Avstriji. Ako ostane ujetnik v Avstriji, se pod nobenim pogojem ne more pozvati v vojaško službo, kajti dovoljenje, da se ujetnik obdrži v Avstriji, še ni pridobitev avstrijskega državljanstva. Prošnje ujetnikov radi ženitve, pridobitve lastnin itd. se sedaj še ne uredijo. Te prošnje se tudi vložijo običajnim putem. Ujetnik, kateri se hoče ženiti, ostane tu do preskrbite tozadevnih dokumentov.

15. Glede prostosti. Razširjena prostost se odtegne ujetnikom, kateri so se nevedno izkazali.

16. Disciplinarni. Za ujetnike, ki prestopijo disciplino in vojaški red, veljajo isti predpisi kakor doslej.

Dohodninski davek od prodane živine.

Kakor je znano, se je dolgo časa odmerjal dohodninski davek od dohodkov celega hleva, tudi če bi svojo živino prodal iz nje. Novejša praksa pa je postala milejša. In sicer si dolžan plačati dohodninski davek samo od tiste prodane živine, ki je odvisna v tvojem hlevu, katero bi tudi v mirnih časih odprodal, ne da bi s tem otežkočil svoje poljsko delo. Če pa si prisiljen prodati tako živino, ki jo potrebuješ nujno za svoje delo in bi je v mirnem času nikakor ne mogel oddati, potem od take prodane živine nisi dolžan plačevati davkov.

Vzemimo zgled: Ko bi imel posestvo z 20 hektarji polja in travnikov, 5 ha pašnikov in 8 ha gozda, skupaj 33 ha; za obdelovanje takega posestva se rabi v navadnih razmerah 6 krav po 1500 K, skupaj 9000 K, 2 vprežna vola po 1800 K, skupaj 3600 K, 10 glav mlade živine po 600 K, skupaj 6000 K, do 25 prašičev po 300 K, skupaj 7500 K. Toliko lahko preradi 33 ha veliko posestvo in da je posestvo res dobro obdelano, ga tudi toliko potrebuje. Skupna vrednost bi znašala torej K 26.100.

Vsled rekvizicij pa se je stanje živine znižalo recimo na 4 krave po 1400 K, kar znaša 5600 K, 2 para volov po 1800 K, skupaj 3600 K, 6 glav mlade živine po 500 K, skupaj 3000 K, 5 prašičev po 300 K, skupaj 1500 K. Skupna vrednost sedanjega hleva torej znaša 13.700 K. Če to odštejemo od K 26.100, kolikor bi moral biti vreden moj hlev, da bi dobro gospodaril, potem imam za 12.400 K premalo potrebne živine v hlevu.

Če si torej v l. 1917. dobil za prodano živino . . . 14.700 K
pa si kupil zato eno kravo za . . . 1.350 K

potem znaša čisti dohodek od živine 13.350 K
Od tega pa moraš odšteti . . . 12.400 K

katerih ti radi rekvizicij v hlevu manjka, in tako dobiš čistega donosa . . . 950 K
In le od teh 950 K si dolžan plačati dohodninski davek. Ta primer je sestavila centrala za vnovčevanje živine na Dunaju.

Gospodarska pogodba z Rumunijo predvsem natančno govori o dobivanju petroleja iz Rumunije. Osnovala se bo v ta namen pod nemškim vplivom neka družba, ki bo edina imela pravico in dolžnost iskati novih petrolejnih vrelcev in jih izrabljati. Vrelci, ki

so bili že v obratu do 1. avgusta 1914, ne pridejo v njen delokrog. Družba se zaveže tekom prvih 15 let zvržati 300 novih vrelcev in jih ohraniti v obratu. Pogodba velja za 30 let, rumunska vlada pa bo morala, če bo družba predlagala, pogodbo še za 60 let podaljšati. Rumunija dobi za to neko odškodnino. Glavno besedo ima pri vsem tem Nemčija.

Glede žita in drugih deželnih pridelkov se je Rumunija obvezala, da bo oddala preostanke žita iz leta 1918. in 1919. osrednjim državam po določeni ceni, pa tudi še za nadaljnjih sedem let, če bosta Avstrija in Nemčija to zahtevali.

Nova določila glede konj. C. kr. poljedelško ministrstvo je določilo, da dobi, komur je poginil na licitaciji kupljen, za vojaško službo nezmožen konj, drugega, ako mu je ta poginil v teku treh tednov po prevzetju (dosedaj je bila ta doba določena na 14 dni). Nadomestnega konja mora pa kupec vzeti najdalje v treh mesecih po nakazilu. Čas se šteje od dne, ko je dobil kupec obvestilo, da dobi nadomestnega konja. Po treh mesecih ugasne pravica do nadomestila.

Vojaški konji za poljedelce. Vojno ministrstvo je odredilo, da se bodo v svrhu pospeševanja poljedelstva oddajali vojaški konji v zasebno uporabo. Konji se dobijo pri razpečevalnici konj (Pferdeverwertungsstelle) v Ljubljani proti podpisu reverza. Za to potrebna navodila se lahko ogledajo pri zgoraj navedeni razpečevalnici konj.

Cene za žito — zvišane. Po poročilu dunajskih listov bodo cene za žito za bodočo letino zvišane. In sicer pri pšenici od 42 K na 55 K za meterski stot; cena za rž bo določena s 50 K. Ni še znano, za koliko bodo zvišane cene za ječmen, ajdo, koruzo in oves. Dosedaj so v Avstriji znašale najvišje cene za žito, in sicer za pšenico in rž 40—42 K za meterski stot, za ječmen 37—38 K, za oves 36—41 K in za koruzo 38 K. Bržčas bodo tudi zvišane cene za moko.

Potrebno seno za prihodnje leto. Vsak, kdor je primorан sena za svoje živali kupovati ali — če ga premalo pridelal — dokupovati, naj se nemudoma obrne na deželno mesto za krmila v Ljubljani, oddelek za seno in slamo, in naj naznani število in vrsto živine, ki jo redi, in množino sena in slame, ki jo potrebuje in jo želi kupiti. To velja za vse posestnike konj, kakor tudi druge živine.

Prepoved krmiti zeleno žito. Pri vladajočem izvanrednem pomanjkanju klaje (sena in slame) bi znala lepo stoječa rž kmetovalce zapeljati, da bi zeleno rž pokrmili, osobito, ker je v nekaterih deželah in pokrajinah zeleno krmiljenje iz travniških pridelkov še zaostalo. Da se pa kolikor možno neskrajšan pridelek prihodnje žetve omogoči, je potrebno, da se kmetovalci opozorijo na dotično prepoved c. kr. poljedelškega in notranjega ministrstva z dne 19. maja 1915, drž. zak. štev. 128, s katero se je prepovedalo pod kaznijo pokladati zeleno žito živini.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kaknega odbitka.

Radne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Zdravstvo.

SIFILIS.

(Dalje.)

XI. Kaj so javne oblasti dolžne storiti proti sifilis.

V srednjem veku si je država stavila predvsem nalogo, da je svoje podanike z vojaštvom varovala pred zunanjimi sovražniki, s sodišči pa je vzdrževala med podaniki notranji red in mir. Za drugo se načelno ni veliko brigala. Toda čimbolj je pozneje prišlo tudi ljudstvo do besede pri državni upravi, tembolj se je širil tudi delokrog države. Država je začela pomagati tudi pri prometnih sredstvih, pri šolstvu, pri obrti itd., jela se je brigati tudi za zdravstvo ljudstva. V Avstriji smo tudi že toliko napredovali, da smo ustanovili za skrb ljudskega zdravja celo posebno ministrstvo. Razumljivo je, da pazijo pri tem državne oblasti zlasti na tiste bolezni, ki so najbolj pogubne za ljudsko zdravje, namreč na nalezljive bolezni, ki se širijo bolj ali manj hitro od človeka do človeka in puščajo za seboj smrt in razdejanje, kakor oženi, ki se širi po polju ali gozdu.

Tudi sifilis je nalezljiva bolezen. Zato država, varuhinja ljudskega zdravja, tudi nje ne sme prezreti. Do novejšega časa, zlasti do svetovne vojne, so bile spolne bolezni bolj skrite in omejene na velika mesta. V takih razmerah države niso čutile potrebe, da bi s kakim splošnim in enotnim zakonom uredile boj zoper sifilis in spolne bolezni sploh. Vse njihovo tozadevno prizadevanje je imelo bolj znak polovičarstva ali »flikarije«. Sele v sedanjih vojski, ko so se spolne bolezni tako zelo razširile, so jele države misliti na zakone, ki bi bili izrecno proti spolnim boleznim. Uresničile so že take zakone Nemčija, Švedska, v Avstriji bomo pa menda v kratkem sledili Nemčiji.

Rekli smo že, da je glavni in skoro edini vir sifilitične bolezni spolno občevarje, v prvi vrsti izvenzakonsko spolno občevarje. Iz tega je razvidno, da tiči vsa uganika, kako omejiti sifilis, predvsem v tem, kako naj preprečimo, omejimo ali vsaj uredimo izvenzakonsko spolno občevarje. Tu pa rabijo državni tisto čudno pamet, ki izvira iz sedanjega brezverskega mišljenja, da bi sicer radi zatrli spolne bolezni, a proti izvenzakonskemu spolnemu občevarju pa nečije reči niti žal besede, kaj šele da bi proti njemu tudi kaj ukrenili. Menijo, da izvenzakonsko spolno občevarje ni škodljivo za splošni blagor ljudstva, zato ga tudi takorekoč ne smatrajo za nenravnega, prepovedanega, in ravno zato tudi nečije proti takemu občevarju ničesar storiti. Če pa pu tu in tam izdajo kako tozadevno naredbo, pa že njihovi uradniki skrbje, da se pozabijo. To je pač usodna zmota, ki je državi že neizmerno škodila in izpreverila skoro vse njene naredbe proti spolnim boleznim. Sele v najnovšem času so državniški ob teh bridkih preizkušnjah začeli spoznavati svojo zmoto in priznavati, da bo morala tudi država tako delati kakor nas uči in zahteva sveta vera.

Javni boj zoper sifilis naj bi obsegal nekako dva dela ali vprašanja: 1. vprašanje, kako naj se zdravi vvarujejo spolne bolezni, oziroma izvenzakonskega spolnega občevarja; 2. vprašanje, kako preprečiti, da bolni ne bodo širili bolezni naprej.

K rešitvi prvega vprašanja je neobhodno potrebno, da je država glede šeste božje zapovedi popolnoma istega mnenja, kakor sveta Cerkev. Zato naj bi država v zvezi s Cerkvijo ničesar ne opustila, s čemer bi mogla v ljudeh gojiti ter okrepiti pravni čut, čut za čisto življenje. Državi mora biti čisto življenje stvar javne blaginje, ne pa osebna stvar vsakega posameznika. V tem oziru ima država do zdej premožno na vesti. Kako naziranje glede šeste božje zapovedi trpi država pri vojaštvu, nam je vsem preveč znano. Kako izpolnjujejo še te borbne postave, ki jih imamo glede pohajšljivega in nečistega življenja, o tem bi lahko povedali prebriske izkušnje. S kako kurjo slepoto so udarjeni, kadar je treba cenzurirati ali preprečiti nesramne knjige, ali slike, nespodobne predstave po kinematografih, ki človeka naravnost silijo v greh, o tem

že vrabci čivkajo po strehah. Če država že za take reči nima nič sra, kako naj potem pozitivno pospešuje čistost med ljudmi. Tako imamo sto in sto dokazov, da je sedanjemu državnemu duhu izvenzakonsko občevaranje in vse, kar zapeljuje v tako občevaranje — bašata, malenkost. Da je to potem velika potuha za razširjenje spolnih bolezni, kdo more tajiti? Kdor noče omejevat izvenzakonskega spolnega občevaranja, se zastoni trudi, da bi omejil spolne bolezni.

Država si skuša pomagati iz zadrege na ta način, da tistim ženskam, ki si s spolnim občevaranjem služijo denar, to so prostitutke, in ki najbolj razširjajo spolne bolezni, da torej takim ženskam zapoveduje, da se morajo zgledati pri policiji, ki jih potem nadzira in pošilja k zdravnikom, če niso morda bolne in nalezljive. Kakor hitro katera zbolí, mora v bolnišnico. S takim ravnanjem država izvenzakonsko spolno občevaranje takorekoč odobri, bolezni pa malo prepreči, kakor uči dolgoletna izkušnja. Imenuje se ta naredba javna prostitucija in na Švedskem so jo pred kratkim odpravili, ker več škoduje ljudski pravosti, kot pa koristi ljudskemu zdravju. Kdor je zasel na taka pota, ga denar na Švedskem v posebnih poboljševalnicah.

Torej prvi pogoj za uspešno varovanje (protifilakso) zoper spolne bolezni je socialna vzgoja, javno mnenje za čistost, strogo postopanje proti nečistosti in zoper vse, kar vodi vanjo!

Druga stvar, da obvarujemo ljudi pred spolnimi boleznimi, je primeren pouk o spolnih boleznih. Veliko jih spije v spolno bolezen nevednost, ker ne vedo, kako se take bolezni nalezajo, morda še več pa jih obvaruje pred spolno boleznijo strah, ker vedo, kako grozne posledice imajo ravno spolne bolezni. Zato se skrbno ogibajo priložnosti za take bolezni. In ravno pouk v spolnih boleznih pa prežene ono usodepolno nevednost, ustvari pa v človeku oni blagodejen strah, da ga varje pred boleznijo. Seveda mora biti ta pouk res vzgojen, katerega cilj je zdravje in čednost. Pouk, kakor ga dajejo razni protivijenci, s katerim hočejo poslušavcem predvsem dopovedati, kako bi se bilo moglo varovati bolezni, kljub temu da nečistujejo, gotovo tak pouk neizmerno več škoduje, kot pa koristi.

Na Švedskem je država sama prevzela nalogo, da poučuje ljudstvo o spolnih boleznih.

Drugi del zoper spolne bolezni obstoji v tem, kako preprečiti, da spolno bolni človek ne širi bolezni naprej. Dolžnost takega bolnika je dvojna: iti takoj k zdravniku, da ga čimprej ozdravi, in zdržati se med boleznijo vsakega spolnega občevaranja. Na Švedskem imajo glede zdravljenja postavlo, da je vsaka spolno bolna oseba pod kaznijo dolžna iti k zdravniku, ki ga sama izbere. Zdravnikova oskrba in zdravlila so za bogate in revne popolnoma brezplačna. Za vse plača država. Zdravnik mora vsakega bolnika natančno poučiti, česa se mora varovati, da bolezni ne bo širil naprej. Če bolnik ne uboga, ga mora zdravnik naznaniti. Tako je na Švedskem, pri nas takih postav še nimamo. Navadno pri nas spolno bolnega bolnika dajo v bolnišnico, dokler ne ozdravi. S tem je tudi nehoti bolniku zabranjeno, da s spolnim občevaranjem ne širi bolezni dalje. Toda ta uredba ima to slabo stran, da se bolnišnice večina ljudi boji, posebno ker s tem njihova bolezen postane očita. Radi tega ljudje v takem slučaju svojo bolezen kolikor mogoče prikrivajo, kar podpira širjenje spolne bolezni.

Velika ovira pri zdravljenju spolnih bolezni so takozvani šušmariji ali »kurfušarji«. Ker so cenejši in ker se bolnikom pri njih ni treba bati, da bi jih spravili v bolnišnico, se jih z nekakim zaupanjem oklepajo, šušmariji pa jih »farbajo«, ne da bi bolezen ozdravili, ker so prenevedni. Tako bolnik nosi bolezen dalje in jo v svoji nevednosti s spolnim občevaranjem lahko širi med druge ljudi. Zato imajo države, ali bi morale imeti, tudi stroge postave zoper šušmarsko obrt, zaeno pa morajo to zgledu švedske kolikor mogoče olajšati »ostop k zdravniku«.

Posebna postavba je potrebna tudi glede spolnega občevaranja spolno bolnih oseb. Na Nemškem in Švedskem je strogo kaznovan,

kdor bi spolno okužen s takim občevaranjem spravil v nevarnost zdravje drugih oseb. Na Švedskem je to tako velik zločin, da ga zasleduje državni pravdnik, ne da bi kdo tožil. Le če je v zakonu eden drugega okužil, je krivec kaznovan samo tedaj, če ga je drugi zakonski tožil.

Kakor je razvidno, je javni boj zoper spolne bolezni zelo obširen in tudi težaven. Ker država v tem boju večalimani premalo stori in ker jih več naredi, zato se snujejo tudi razna društva v pobijanje nenravnosti ter spolnih bolezni. Njih namen je eden ali več izmed naštetih načinov, kako bi se dale spolne bolezni bolj omejiti. Država ima pri tem dolžnost, da tem društvom kolikor mogoče pomaga, morda tudi da jim prepusti del dela, ki je potreben zoper nenravnost in bolezni, ki izvirajo iz nenravnosti.

Pri nas na Slovenskem nimamo nobenega društva, ki bi izrecno pobijalo spolne bolezni. Ustanovila pa se je letos »Naravstvena straža«. Svoj delokrog razteza predvsem po Ljubljani, pa tudi po deželi s pomočjo krajevnih odborov, ki naj bi bili odsek Marijine družbe ali kakega katoliškega društva. Namen »Naravstvene straže« je odstranjevanje, kar je v javnem življenju pohujšljivega in nedostojnega, z besedo in dejanjem buditi naravstveno zavest, paziti na naravno življenje mladine ter skrbeti za naravno padle. To društvo vojuje torej prvi boj zoper spolne bolezni, namreč skuša ljudi obvarovati pred takimi boleznimi z naravno vzgojo in poukom.

Ti čitatelji pa, ki si iz številnih vrstic o sifilis bral silno nesrečo spolne bolezni, vedi, da je tudi tvoja dolžnost, manjšati to nesrečo med ljudstvom. Zato pograbi, bodisi v političnem življenju, bodisi v zasebnem življenju vsako priliko, da z besedo ali z dejanjem na en ali drug način, kakor smo opisali, pomagaš zatirati spolno kugo. Prilrdil mi boš, da tudi tu velja: »Kar ste storili komu mojih najmanjših bratov, ste storili meni!«

Stoletnice in druge obletnice.

Nabral V. S.

1. Sedemstoletnica rojstva Rudolfa Habsburškega. Rudolf Habsburški je bil rojen dne 1. maja 1218. Leta 1273. so ga izborni knezi volili za nemškega cesarja. Po smrti zadnjega Babenberžana leta 1246. si je polagoma pridobil češki kralj Otokar Avstrijski, Štajersko in Kranjsko. Rudolf Habsburški je Otokarja leta 1278. pri Suhah Krutih premagal ter si pridobil imenovanje deželce. Tako je postal Rudolf praded avstrijskih vladarjev. Njegov rod je v moškem kolenu izmril leta 1740. s cesarjem Karolom VI. Tega hči Marija Terezija se je omožila s Francem Lotaringijskim (Lorenskim), zato je naša vladarska rodbina habsburško-lorenska.

2. Sedemstoletnica, kar je bila ustanovljena sekovska škofija. Leta 1218. je ustanovil solnograjski nadškof Eberhard II. v svoji cerkveni pokrajini sekovsko škofijo. Papež Honorij III. je to ustanovo potrdil ter prepustil vsakodnevno solnograjskemu nadškofu pravico, da sme imenovati sekovskega škofa. Iz solnograjske cerkvene pokrajine je nastala leta 1071. krška škofija na Koroskem, leta 1214. škofija Chiemsee na Bavarskem in leta 1228. lavantinska škofija. Sekovska škofija je ob ustanovitvi objemala le majhno ozemlje; segala je od Sekove do Vildona ter je štela 13 obširnih župnij s 30.000 verniki. Obseg se ji je znatno spremenil leta 1786. in še bolj leta 1859., ko je škofija dobila svoje sedanje oblike. Škofija se sedaj razprostira čez vse Gorenje in Srednje Štajersko in objemlje tudi več slovenskih župnij.

3. 1618. — Veliki terek 17. aprila 1618 je posvetil škof Tomaž Hren cerkev sv. Jerneja v Šiški.

4. 1618. — 23. maja. V svojem zapisniku se spominja škof Hren tudi praške vstaje, ki je bila povod tridesetletni vojski. Piše namreč: »V tem času so se uprli krivoverci (luteranci) na Češkem zoper svojega cesarja Matija II. in zoper svojega kralja, ki so ga so-

glasno izvolili, Ferdinanda II., mojega premilostnega gospoda (Hren je bil tedaj nadvojvodov namestnik v Gradcu za Notranje Avstrijsko). Napadli so katoliške uradnike, varuhe, predsednike in namestnike, jih preganjali in vrgli skozi okno tajne pisarne, kjer bi morala biti največja varnost. Viljama Slavata, Mezenskega in Popelija. Ko so ti trije padli, so klicali na pomoč Jezusovo in Marijino ime. Ni se jim prigodila druga nesreča, kakor da si je Slavata ranil glavo pri padcu ob skali. Mezenski je precej vstal. Z dišavami, ki jih je imel slučajno pri sebi, je poživil Slavato, mu rano izmil in ga popeljal v sedno hišo. Ko so krivoverci to videli, so dvakrat nanje ustrelili; zadeli so le rokav Mezenskega. Tajnik Filip je precej odbežal. Tako so bili rešeni služabniki božji, ki so v Gosposdi zaupali. (Nisem videl itd. Psalm 36.)

Potem so uporniki pod vodstvom Matija Henrika grofa Thurna, odpadnika, ki mu je kralj Ferdinand prejel, ko je bil še katoličan na Goriskem, popustil nad 30.000 gold. pri fevdv v Rubiji, vztrajali v svoji hudobiji kljub pismenim opominom cesarja Matija in so pričeli oblegati katoliško mesto Budjevice — a brez uspešno. Potem so vzeli Slavatovo mesto Indrihov gradec, z odlokom izgnali jezuite iz petih mest: iz Prahe, Kladškega, Komutova, Krumlovca in Indrihov. gradca. Istotako so pregnali druge katoliške redovnike. Zato je pričel cesar vojno zoper upornike in je oprostil Budjevice in druga mesta pod poveljstvom grofa Boucquoi in grofa Dampiere.

(Dalje.)

¹ V knjigah čitamo: Slavata, Martinec in tajnik Fabricij.

Iz življenja o življenju...

Pred nekaj leti je živel na Nemškem mo-drijan z imenom Niče. Silne in številne so zmote, ki jih je učil; a ena najmanjših ni ta-le. Vse bolehe, slabotne, stare, duševno znojale, sploh vse, kar je dušno in telesno manj vrednega, bi bilo treba pobiti in spraviti izpod nog. Tako bi ostali sami močni ljudje, bil bi krepak rod, pa tudi sreča med ljudmi.

Tako je učil brezumni Niče, in skoraj isto sem slišal zadnjič iz ust preprostega vernega moža. Menila sva se namreč o invalidih, o slepih in hromih, o pohabljenih in revmatičnih, o takih, ki so brez rok in nog, in med drugim mi je dejal: »Najbolje bi jim bilo, če bi jim dali »kaj takega«, in kot sem slišal praviti, jim bodo tudi dajali po vojski.«

Zgrabilo me je pri teh besedah. Zakaj nemogoče se mi zdi, da bi človek, rojen od katoliških staršev in vzgojen v katoliški Cerkvi, odobral tako protinaturno, ostudno naziranje. Toda dandanes je vse mogoče, mogoče torej tudi, da ta ali oni ob tej splošni moritvi celo v dobri veri pozabi temeljne nauke naše svete vere o človeškem življenju. Pa kakšen je ta nauk o človeškem življenju, posebej o življenju, ki na videz za ta svet nima več pomena?

1. Sv. vera uči, da sam po sebi ni nihče gospodar ne svojega, ne tujeja življenja. »Jaz umorim in jaz oživim« (V. Moz. 32, 39), pravi Bog sam. Zato pa tudi nima sam po sebi nihče pravice ne sebe in ne drugega umoriti. Zakaj kdor stori umor, uniči življenje; uničiti kako stvar pa more samo gospodar. — Mogoče je seveda, da človek kdaj prejme od Boga to pravico kot n. pr. v silobranu, če izpolni vse druge pogoje, ki mu jih je Bog postavil v takem slučaju. Enako ima to pravico od Boga tudi postavna oblast — seveda vedno pod natančno od Boga določenimi pogoji, da kaznuje hudodelce, da dovoli uboj v pravični vojski, ki je tudi le silobran. Če pa vojska ni pravična, je uboj umor. Nikdar pa ni dovoljeno ne enemu in ne drugemu, da bi naravnost sebe ali drugega po nedolžnem umoril, kot hočeta imenovani brezumni modrijani in verni očanci.

2. Človek ni prejel od svojega Stvarnika samo zato življenje, da bi se mu na zemlji dobro godilo, da bi obogatil, dosegel čast, koristil drugim. Vse, karkoli ima in dela, vse, karkoli stori in doseže, naj mu bo samo sredstvo

v dosego njegovega zadnjega namena, ki je čast božja in v tem tudi zveličanje lastne duše. Saj je dovolj znano, da nana je po naukih svete vere življenje samo delavnik v vinogradu Gospodovem, samo dan setve za večnost, samo predvečer večnega praznika, in svet nam je samo bolnišnica, v kateri se očistujemo dušnih bolezni, samo bojno polje, na katerem bijemo boj za večno zmagajo, samo trg, kjer nabiramo s talenti, ki nam jih je Bog izročil, zakladov ne za ta svet, ampak za nebesa. Tega zdravljenja, tega boja, te kupelje pa se lahko udeležuje vsakdo, pa naj bo zdrav ali bolan, preprost ali učen, reven ali bogat. Zakaj življenje ne daje vrednosti ne spol, ne stan, ne dolgotrajno življenje. Merodajen je edino namen, edino ljubezen do Boga, s katero pozivamo svoje življenje. Te ljubezni pa je zmožen tudi pohabljeni, tudi prezirani, tudi ubogi. Da, tudi v najhujšem trpljenju in zapuščeniosti je človek zmožen ljubezni do Boga in največkrat večje v bolečini kot v zdravju in v uživanju. Zato je večkrat vreden večjega spoštovanja nabogljence, ki ne more ničesar storiti za človeško družbo, kot učenjak in bogatin in orjak in tisoč drugih, ki si umišljajo, da bogve kaj pomenijo za ta svet.

Ze iz tega stališča moramo torej čuvati svoje, pa tudi svojega bližnjega življenje, pa naj bi bilo nam in drugim še v tako breme. So pa še drugi razlogi. Ali ni življenje bednih in revnih in slabotnih med svetom, zlasti še po svojem vplivu na druge podobno življenje redovnikov po samostanih. Vsak človek je namreč, pravi nekdo, s svojo osebnostjo skrivnostno središče, iz katerega izhajajo ne le slabi, ampak tudi dobri vplivi na druge. Ljudje smo kakor kamenčki, ki jih mečeš v vodo. Čim večji kamen, tem večji val, čim vplivnejši človek, tem večji vpliv. Kakor te torej redovniki po svojem življenju spominjajo, da nimaš na zemlji stalnega bivališča, kakor so redovniki večkrat zgled skromnosti in svete zadovoljnosti kljub navidezni zapuščeniosti od sveta, kakor redovniki zadostujejo za pregrehe drugih, kakor nudijo redovniki temu in onemu lepo priložnost, da stori marsikaj dobrega... enako je tudi z bolehnimi, zapuščeniimi, nadložnimi. Kdo ne bo lažje nosil svojih križev, če vidi drugega, ki ga je še stokrat huje obiskalo trpljenje, vdano, pogumno, z veseljem trpeti? ... V puščavi Optima, tako pripoveduje ruski pisatelj Tolstoj, je ležal trideset let na trdi deski menih. Zadel ga je kap, in le z levico se je mogel še geniti. Zdravniki so dejali, da pač silno trpi. Menih se je pa smehljaj in veselo hvalil Boga za iskro življenja, ki je še tlela v telesu. Tisoč in tisoč romarjev je priromalo k njemu in nemogoče je povedati, koliko dobrega je storil ljudem ta mož, ki ni bil zmožen za nobeno delo... Torej več potrpežljivosti, več verskega umevanja, več dejanske ljubezni do Boga in do bližnjega.

Listek

Izgubljeni sin.

Povest. Spisal Erik Friesen. Prevel ***.

(Dalje.)

Več dni se je Edita mudila v vili Helios, potem se je zopet vrnila na očetovo pristavo. Bolj kakor kdaj jo skrbi Viola; vsa nejevolna je na svojega svaka Rolfa, ki je tudi kriv, da počasi vene dekliska cvetka, hira in umira. Ne da bi očetu razodela vse svoj strah glede Viole, pa mu vendar pove, da Viola nevarno boleha, in ga prosi, naj pošlje za nekaj tednov Roza v vilo »Helios«. Pričakovati je, da bo njena sveža, krepka in zdrava narava blagodejno vplivala na bolnico. Že naslednji dan se peljeta obe sestrji v New-York.

Edita je pripravila svojo mlajšo sestro na to, da bo našla Viole zelo izpremenjeno. Toda, ko Roza zagleda njeno prozorno blede lica, njene bolešno-zategnjene ustnice — ne more oremagati svoje žalosti. Na glas zahti

in objame svojo bolno sestro ter jo krepko privije k sebi. Z mrzlično svetlimi očmi, začudeno gleda Viola zdaj eno sestro, zdaj drugo. Obenem začuti v prsih bodočo bolečino. Omotika jo napade. Razprostira roke, kakor bi iskala opore. »Tako jo k zdravniku!« kliče Edita. »Vidim, da sva prišli ravno pravi čas!«

Cez eno uro je že tu stari dr. Donald, višji zdravnik v bolnišnici sv. Janeza. Skrbno preišče bolnico. »Vaš obraz se mi zdi tako znan,« resno pripomi. »Niste li bolniška strežnica v bolnišnici sv. Ivana? Zdi se mi, da sem vas večkrat opazil med posteljami ubogih bolnikov. Bili ste jim dober angel varhi; pa storili ste preveč dobrega. Spodkopali ste svoje lastno zdravje. Pljuča so sicer zdrava, tudi srce je sicer zdravo, le oslajljeno je vsled prevelikih naporov in duševnih pretresljajev. Določujem sledeče: Tri tedne morate popolnoma mirovati pri dobri oskrbi in zelo dobri hrani. Potem se morate podati za več mesecev na deželo, proč od velikomestnega hršča in trušč, kjer ne boste drugega slišali, drugega videli, kakor lepo božjo naravo. Pol leta se morate popolnoma odreči svojemu poklicu. Ne smate več obiskovati koncertov vašega svaka. Če boste ubogali, boste — tako upam — čez pol leta zopet zdrava in vesela —«

»Saj niti ne maram več ozdraveti!« ga prestrašeno prekine Viola, ki se je pokonci dvignila na postelji. »Hočem umreti v službi trpečega človeštva!«

Za trenutek zre zdravnik začudeno v deklico. To mu je nekaj novega. Potem reče resno, skoraj osorno: »Vaša bolezen ni za smrt. Bolni boste vse svoje življenje — sebi in drugim v nadlego!«

»Ne, ne!« prestrašeno kliče Viola. »Le nikomur v nadlego!«

»No tako!« prijazno nadaljuje zdravnik, ne da bi se menil za prosee pogleda Magdalene. »Ponovim: Vaša skrb bodi, da ozdravite! Več ne morem reči. Ozre se okoli. »Jeli tu kaka razumna ženska, ki ima praktično pamet. Nič sanjavosti, nič bolečnega čustvanja?«

»Jaz, gospod doktor!« Odločno stopi Edita pred dr. Donald. »Kdo ste?«

»Bolničina sestra.«

»Dobro. Vam izročam bolnico. Od vas jo čez pol leta zahtevam zdravo. Ste me umeli?«

»Da, gospod doktor.«

Ko zdravnik odhaja, opazi sveži obraz Rozin, ki je boječe zrla skozi odprtino vrat.

»Na, kdo pa je ta rdečelična deklica?« vprašuje prijazno.

»Tudi sestra — najmlajša!«

»Pojdite sem, dete moje, hočete li tudi pripomoči, da bo sestra zopet ozdravela?«

»O, če bi le mogla, gospod doktor. Nehote prime Roza za zdravnikovo roko ter jo krepko stisne. »Kaj naj storim, gospod doktor?«

»Bodite mnogo okoli nje, pripovedujte ji vesele reči, smejajte se, bodite vesela in srečna — z eno besedo: dvigajte ji potrto dušo!«

Veselo priklina Roza. Njene oči se iskre veselja, da je, čeprav drobna, mala deklica, izbrana, da pomaga bolni sestrji. —

Zdravnik odide. Mirno, čisto mirno počiva Viola na čipkasti, beli blazini. Debele solze ji vro izpod zaprtih trepalnic ter zalivajo njena blede lica. To je bil zanjo prehud udarec. Vsemu se odreči, na čemur visi njeno srce: bolnikom, Rolfovim koncertom — misli na bližnjo smrt!...

Toda polagoma se ji olajša potrto srce. Roza pride k nji, pa ji pripoveduje mnogo-vrstne stvari — o dobrem očetu, o domači pristavi, o dobrem srcu Edite, ki neumorno skrbi za očeta, pa je obenem vedno vesela in zadovoljna in o — še nekaj ima —

Tu se nekoliko pomišlja mala Roza. Globoka rdečica se razlije po ljubeznivem obrazu.

»No?« vprašuje Viola z vidnim zanimanjem. »Kdo pa še straši v tvoji glavi, Roza?«

»Oh, Viola!« Ljubka, vesela stvarca skoči s stola pokonci, razprostre svoje roke, kakor bi hotela objeti celi svet. »Oj, Viola! Tako

sem srečna — tako neizmerno srečna! Jakob Robinson —«

»Jakob Robinson? Kdo pa je ta?«

»Naš sosed — kupil je očetovo manjše posestvo. — Saj vendar veš —«

»A tako! Pripoveduj, moja mala!«

In Roza pripoveduje o Jakobu Robinsonu, o njegovih lepih plavih brkih in gostih kodrastih lasih, o njegovem zlatem srcu, o njegovih zvestih, modrih očeh —

»Oj, te oči!« Te oči so ji naredile. »Kdor zre vanje,« siplje navdušeno iz sebe, »se mu zdi, kakor bi zrl v nebo! In kako me ljubi, Viola! Sam mi je povedal. Ko bom dopolnila osemnajst let, na moj rojstni dan — bo prosil očeta za mojo roko. O, da bi že kmalu minuli ti štirje neumni meseci!...«

Tiho, čisto tiho leži Viola na beli čipkasti blazini. Počasi, čisto počasi rde njena blede lica... »Oh, tudi jaz poznam par zvestih oči, poznam zlato srce —« Solze ji zatemne oči. Tih vzdih se ji privije iz prsi.

Roza vznemiri Violin molk, pa hitro neha plesati ter hiti k sestri postelji.

»O, ljuba Viola, ti se solziš! Kako sem ti mogla govoriti o svoji sreči. Ti si bolna, trpiš! Odpusti, Viola!«

»Ne tako, Roza! Hvaležna sem ti. Bog te ohrani v veselju! Sedaj bi rada zaspala.«

Trudno obrne Viola glavo v stran, Roza pa se vsede k vznožju postelje, da bi kot skrbna strežnica čula nad spečo bolno sestro.

Naslednje jutro prosi Viola Edito, naj pokliče Mansfielda. Nekako začudena ugodi Edita njeni želji. Ko stopi v bolniško sobo duhovnik, čegar obraz nosi poteze opatove, mu Viola veselo ponudi vilo roko. »Usedite se, prečastiti. Rada bi vas nekaj poprašala —«

Duhovnik priklina ter se vsede poleg postelje. Viola zre nanj s široko odprtimi očmi. Njeni roki počivata sklenjeni na odeji.

»Bolniška strežnica sem,« reče tiho Viola. »Zdravnik meni, da bom zopet ozdravela, če se odrečem svojemu poklicu. Ali naj storim to? Ali naj umrjem v službi ubogih bolnikov?«

»Dosti je krepkih žensk, ki jim bolniška strežba ne prinaša smrti. Natančno morate vedeti, če res Bog od Vas to zahteva, da tako slabotna žrtvujete vse svoje moči.«

»Pa prečastiti —« Viola nekoliko pomišlja — če bi rada še živela, je to zgolj samoljubje. »Nekoga ljubim —«

»Pa poslušajte glas svojega srca! In Bog bo blagoslovil vašo zvezo!«

Violino obličje nalahno zardi.

»Hvala vam, prečastiti!« šepče vznemirjeno s tresočim se glasom. »Pokazali ste mi pravo pot. Veselega srca hočem vztrajati na svojem mestu, kamor me je postavil Bog!«

(Dalje prih.)

To in ono.

Nojevo jajce, največje ptice, je veliko za 36 kokošjih jajc.

Bakterije in bacili to so najmanjša živa bitja na svetu. V kubičen centimeter vode gre eno milijardo bakterij.

Plodovitost domačih zajcev. Znano je, kako hitro se razmnožujejo domači zajci. Ko bi ne bilo nobene nesreče in nobenih bolezni, katerim so pa kune zelo podvrženi, bi od enega samega para prišli v desetih letih na 60 milijonov zajcev.

V Afriki sta samo dve samostojni državi in to kraljevini Abesinija in zamorska Judo-vlada Liberija.

Polet krogla iz moderne infanterijske puške znaša v najboljšem slučaju krog 4 km. V tem slučaju je treba dvigniti puško v kotu 45 stopinj.

Cve lične barve. V najbolj severnih mrzlih krajih raste le malo cvetja. In še to cvetje ima samo trojno barvo: rumeno, belo in škrlatno.

Japonska. Beseda Japan je kitajskega izvora in bi se morala glasiti Nippon. Po slovensko se pravi to: solnični vzhod. Zato imenujemo Japonsko državo solčnega vzhoda.

že vrabci čivkajo po strehah. Če država že za take reči nima nič srca, kako naj potem pozitivno pospešuje čistost med ljudmi. Tako imamo sto in sto dokazov, da je sedanjemu državnemu duhu izvenzakonsko občevarje in vse, kar zapeljuje v tako občevarje — bašata, malenkost. Da je to potem velika potuša za razširjenje spolnih bolezni, kdo more tajiti? Kdor noče omejevati izvenzakonskega sponega občevarja, se zastoni trudi, da bi omejil spolne bolezni.

Država si skuša pomagati iz zadrege na ta način, da tistim ženskam, ki si s spolnim občevarjem služijo denar, to so prostitutke, in ki najbolj razširjajo spolne bolezni, da torej takim ženskam zapoveduje, da se morajo zgledati pri policiji, ki jih potem nadzira in pošilja k zdravnikom, če niso morda bolne in nalezljive. Kakor hitro katera zbolí, mra v bolnišnico. S takim ravnanjem država izvenzakonsko spolno občevarje takorekoč odobri, bolezni pa malo prepreči, kakor uči dolgoletna izkušnja. Imenuje se ta naredba javna prostitucija in na Švedskem so jo pred kratkim odpravili, ker več škoduje ljudski pravosti, kot pa koristi ljudskemu zdravju. Kdor je zasel na taka pota, ga denar na Švedskem v posebnih poboževalnicah.

Torej prvi pogoj za uspešno varovanje (protifilakso) zoper spolne bolezni je socialna vzgoja, javno mnenje za čistost, strogo postopanje proti nečistosti in zoper vse, kar vodi vanjo!

Druga stvar, da obvarujemo ljudi pred spolnimi boleznimi, je primeren pouk o spolnih boleznih. Veliko jih spelje v spolno bolezen nevednost, ker ne vedo, kako se take bolezni nalezajo, morda še več pa jih obvaruje pred spolno boleznijo strah, ker vedo, kako grozne posledice imajo ravno spolne bolezni. Zato se skrbno ogibajo priložnosti za take bolezni. In ravno pouk v spolnih boleznih pa prežene ono usodopolno nevednost, ustvari pa v človeku oni blagodejen strah, da ga varje pred boleznijo. Seveda mora biti ta pouk res vzgojen, katerega cilj je zdravje in čednost. Pouk, kakor ga dajejo razni prosvitlenci, s katerim hočejo poslušavcem predvsem dopovedati, kako bi se bilo mogoče varovati bolezni, kljub temu da nečistujejo, gotovo tak pouk neizmerno več škoduje, kot pa koristi.

Na Švedskem je država sama prevzela naloge, da poučuje ljudstvo o spolnih boleznih.

Drugi del zoper spolne bolezni obstoji v tem, kako preprečiti, da spolno bolni človek ne širi bolezni naprej. Dolžnost takega bolnika je dvojna: iti takoj k zdravniku, da ga čimprej ozdravi, in držati se med boleznijo vsakega spolnega občevarja. Na Švedskem imajo glede zdravljenja postavilo, da je vsaka spolna bolna oseba pod kaznijo dolžna iti k zdravniku, ki ga sama izbere. Zdravnikova oskrba in zdravlila so za bogate in revne popolnoma brezplačna. Za vse plača država. Zdravnik mora vsakega bolnika natančno poučiti, česa se mora varovati, da bolezni ne bo širil naprej. Če bolnik ne uboga, ga mora zdravnik naznaniti. Tako je na Švedskem, pri nas takih postav se nimamo. Navadno pri nas spolno bolnega bolnika dajo v bolnišnico, dokler ne ozdravi. S tem je tudi nehoti bolniku zabranjeno, da s spolnim občevarjem ne širi bolezni dalje. Toda ta uredba ima to slabo stran, da se bolnišnice večina ljudi boji, posebno ker s tem njihova bolezen postane očita. Radi tega ljudje v takem slučaju svojo bolezen kolikor mogoče prikrivajo, kar podpira širjenje spolne bolezni.

Velika ovira pri zdravljenju spolnih bolezni so takozvani šušmariji ali »kurfušarji«. Ker so cenejši in ker se bolnikom pri njih ni treba bati, da bi jih spravili v bolnišnico, se jih z nekakim zaupanjem oklepajo, šušmariji pa jih »šarabajo«, ne da bi bolezni ozdravili, ker so prenevedni. Tako bolnik nosi bolezen dalje in jo v svoji nevednosti s spolnim občevarjem lahko širi med druge ljudi. Zato inajo države, ali bi morale imeti, tudi stroge postave zoper šušmarsko obrt, zaeno pa morajo po zgledu Švedske kolikor mogoče olajšati dostop k zdravniku.

Posebna postava je potrebna tudi glede spolnega občevarja spolno bolnih oseb. Na Nemškem in Švedskem je strogo kaznovan,

kdor bi spolno okužen s takim občevarjem spravil v nevarnost zdravje drugih oseb. Na Švedskem je to tako velik zločin, da ga za sleduje državni pravdnik, ne da bi kdo tožil. Le če je v zakonu eden drugega okužil, je krivec kaznovan samo tedaj, če ga je drugi zakonski tožil.

Kakor je razvidno, je javni boj zoper spolne bolezni zelo obširen in tudi težaven. Ker država v tem boju večalimani premalo stori in ker jih več naredi, zato se snujejo tudi razna društva v pobijanje nenravnosti ter spolnih bolezni. Njih namen je eden ali več izmed naštetih načinov, kako bi se dale spolne bolezni bolj omejiti. Država ima pri tem dolžnost, da tem društvom kolikor mogoče pomaga, morda tudi da jim prepusti del dela, ki je potreben zoper nenravnost in bolezni, ki izvirajo iz nenravnosti.

Pri nas na Slovenskem nimamo nobenega društva, ki bi izrecno pobijalo spolne bolezni. Ustanovila pa se je letos »Naravstvena straža«. Svoj delokrog razteza predvsem po Ljubljani, pa tudi po deželi s pomočjo krajevnih odborov, ki naj bi bili odsek Marijine družbe ali kakega katoliškega društva. Namen »Naravstvene straže« je odstranjevanje, kar je v javnem življenju pohujšljivega in nedostojnega, z besedo in dejanjem buditi naravstveno zavest, paziti na pravno življenje mladine ter skrbeti za pravno padle. To društvo vije torej prvi boj zoper spolne bolezni, namreč skuša ljudi obvarovati pred takimi boleznimi z pravno vzgojo in poukom.

Ti čitatelji pa, ki si iz številnih vrstic o sifilis bral silno nesrečo spolne bolezni, vedi, da je tudi tvoja dolžnost, manjšati to nesrečo med ljudstvom. Zato pograbi, bodisi v političnem življenju, bodisi v zasebnem življenju vsako priliko, da z besedo ali z dejanjem na en ali drug način, kakor smo opisali, pomagaš zatirati spolno kugo. Pritrdil mi boš, da tudi tu velja: »Kar ste storili komu mojih najmanjših bratov, ste storili meni!«

Stoletnice in druge obletnice.

Nabral V. S.

1. Sedemstoletnica rojstva Rudolfa Habsburškega. Rudolf Habsburški je bil rojen dne 1. maja 1218. Leta 1273. so ga izborni knezi volili za nemškega cesarja. Po smrti zadnjega Babenberžana leta 1246. si je polagoma pridobil češki kralj Otokar Avstrijsko, Stajersko in Kranjsko. Rudolf Habsburški je Otokarja leta 1278. pri Suhih Krutih premagal ter si pridobil imenovane dežele. Tako je postal Rudolf praded avstrijskih vladarjev. Njegov rod je v moškem kolenu izmrle leta 1740. s cesarjem Karolom VI. Tega hči Marija Terezija se je omožila s Francem Lotaringijskim (Lorenskim), zato je naša vladarska rodbina habsburško-lorenska.

2. Sedemstoletnica, kar je bila ustanovljena sekovska škofija. Leta 1218. je ustanovil solnograjski nadškof Eberhard II. v svoji cerkveni pokrajini sekovsko škofijo. Papež Honorij III. je to ustanovo potrdil ter prepustil vsakodobnemu solnograjskemu nadškofu pravico, da sme imenovati sekovskega škofa. Iz solnograjske cerkvene pokrajine je nastala leta 1071. krška škofija na Koroškem, leta 1214. škofija Chiemsee na Bavarskem in leta 1228. lavantinska škofija. Sekovska škofija je ob ustanovitvi objemala le majhno ozemlje; segala je od Sekove do Vildona ter je štela 13 obširnih župnij s 30.000 verniki. Obseg se ji je znatno spremenil leta 1786. in še bolj leta 1859., ko je škofija dobila svoje sedanje oblike. Škofija se sedaj razprostira čez vse Gorenje in Srednje Stajersko in objemlje tudi več slovenskih župnij.

3. 1618. — Veliki torek 17. aprila 1618 je posvetil škof Tomaž Hren cerkev sv. Jerneja v Šiški.

4. 1618. — 23. maja. V svojem zapisniku se spominja škof Hren tudi praške vstaje, ki je bila povod tridesetletni vojski. Piše namreč: »V tem času so se uprli krivoverci (luteranci) na Češkem zoper svojega cesarja Matija II. in zoper svojega kralja, ki so ga so-

glasno izvolili, Ferdinanda II., mojega premilostnega gospoda (Hren je bil tedaj nadvojvodov namestnik v Gradcu za Notranje Avstrijsko). Napadli so katoliške uradnike, varuhe, predsednike in namestnike, jih preganjali in vrgli skozi okno tajne pisarne, kjer bi morala biti največja varnost, Viljama Slavata, Mežanskega in Popelija. Ko so ti trije padali, so klicali na pomoč Jezusovo in Marijino ime. Ni se jim prigodila druga nesreča, kakor da si je Slavata ranil glavo pri padcu ob skali. Mežanski je precej vstal. Z dišavami, ki jih je imel slučajno pri sebi, je poizvil Slavato, mu rano izmil in ga popeljal v so sedno hišo. Ko so krivoverci to videli, so dvakrat nanje ustrelili; zadeli so le rokav Mežanskega. Tajnik Filip je precej odbežal. Tako so bili rešeni služabniki božji, ki so v Gospoda zaupali. (Nisem videl it. Psalm 36.)

Potem so uporniki pod vodstvom Matija Henrika grofa Thurna, odpadnika, ki mu je kralj Ferdinand pravi, ko je bil še katoličan na Gorškem, popustil nad 30.000 gold. pri fevdv v Rubiji, vztrajali v svoji hudobiji kljub pismenim opominom cesarja Matija in so pričeli oblegati katoliško mesto Budjevice — a brez uspeha. Potem so vzeli Slavatovo mesto Indrihov gradec, z odlokom izgnali jezuite iz petih mest: iz Prahe, Kladškega, Komulova, Krumlovca in Indrihov. gradca. Istotako so pregnali druge katoliške redovnike. Zato je pričel cesar vojno zoper upornike in je opustil Budjevice in druga mesta pod poveljstvom grofa Boucquoi in grofa Dampiere.

(Dalje.)

V knjižah čitamo: Slavata, Martinec in tajnik Fabricij.

Iz življenja o življenju...

Pred nekaj leti je živel na Nemškem modrijan z imenom Niče. Silne in številne so zmote, ki jih je učil; a ena najmanjših ni ta-te. Vse bolehe, slabotne, stare, duševno zaostale, sploh vse, kar je dušno in telesno manj vrednega, bi bilo treba pobiti in spraviti izpod nog. Tako bi ostali sami močni ljudje, bil bi krepak rod, pa tudi sreča med ljudmi.

Tako je učil brezumni Niče, in skoraj isto sem slišal zadnjič iz ust preprostega vernega moža. Menila sva se namreč o invalidih, o slepih in hromih, o pohabljenih in revmatičnih, o takih, ki so brez rok in nog, in med drugim mi je dejal: »Najbolje bi jim bilo, če bi jim dali »kaj takega«, in kot sem slišal praviti, jim bodo tudi dajali po vojski.«

Zgrabilo me je pri teh besedah. Zakaj nemogoče se mi zdi, da bi človek, rojen od katoliških staršev in vzgojen v katoliški Cerkvi, odobral tako protinaturalno, ostudno naziranje. Toda dandanes je vse mogoče, mogoče torej tudi, da ta ali oni ob tej splošni moritvi celo v dobri veri pozabi temeljne nauke naše svete vere o človeškem življenju. Pa kakšen je ta nauk o človeškem življenju, posebej o življenju, ki na videz za ta svet nima več pomena?

1. Sv. vera uči, da sam po sebi ni nihče gospodar ne svojega, ne tujega življenja. »Jaz umorim in jaz oživim« (V. Moz. 32, 39), pravi Bog sam. Zato pa tudi nima sam po sebi nihče pravice ne sebe in ne drugega umoriti. Zakaj kdor stori umor, uniči življenje; uničiti kako stvar pa more samo gospodar. — Mogoče je seveda, da človek kdaj prejme od Boga to pravico kot n. pr. v silobranu, če izpolni vse druge pogoje, ki mu jih je Bog postavil v takem slučaju. Enako ima to pravico od Boga tudi postavna oblast — seveda vedno pod natančno od Boga določenimi pogoji, da kazuje hudodelce, da dovoli uboj v pravični vojski, ki je tudi le silobran. Če pa vojska ni pravična, je uboj umor. Nikdar pa ni dovoljeno ne enemu in ne drugemu, da bi naravnost sebe ali drugega po nedolžnem umoril, kot hočeta imenovani brezumni modrijan in verni očane.

2. Človek ni prejel od svojega Stvarnika samo zato življenje, da bi se mu na zemlji dobro godilo, da bi obogatil, dosegel čast, koristil drugim. Vse, kar koli ima in dela, vse, kar koli stori in doseže, naj mu bo samo sredstvo

v dosego njegovega zadnjega namena, ki je čast božja in v tem tudi zveličanje lastne duše. Saj je dovolj znano, da nam je po naukih svete vere življenje samo delavnik v vinogradu Gospodovem, samo dan setve za večnost, samo predvečer večnega praznika, in svet nam je samo bolnišnica, v kateri se očistujemo dušnih bolezni, samo bojno polje, na katerem bijemo boj za večno zmago, samo trg, kjer nabiramo s talenti, ki nam jih je Bog izročil, zakladov ne za ta svet, ampak za nebesa. Tega zdravljenja, tega boja, te kupčije pa se lahko udeležuje vsakdo, pa naj bo zdrav ali bolan, preprost ali učen, reven ali bogat. Zakaj življenju ne daje vrednosti ne spol, ne stan, ne dolgost življenja. Merodajen je edino namen, edino ljubezen do Boga, s katero pozivamo svoje življenje. Te ljubezni pa je zmožen tudi pohabljeni, tudi prezirani, tudi ubogi. Da, tudi v najhujšem trpljenju in zapuščenosti je človek zmožen ljubezni do Boga in največkrat večje v bolečini kot v zdravju in v uživanju. Zato je večkrat vreden večjega spoštovanja nabogljence, ki ne more ničesar storiti za človeško družbo, kot učenjak in bogatin in orjak in tisoč drugih, ki si umišljajo, da bogve kaj pomenijo za ta svet.

Ze iz tega stališča moramo torej čuvati svoje, pa tudi svojega bližnjega življenje, pa naj bi bilo nam in drugim še v tako breme. So pa še drugi razlogi. Ali ni življenje bednih in revnih in slabotnih med svetom, zlasti še po svojem vplivu na druge podobno življenju redovnikov po samostanih. Vsak človek je namreč, pravi nekdo, s svojo osebnostjo skrivnostno središče, iz katerega izhajajo ne le slabi, ampak tudi dobri vplivi na druge. Ljudje smo kakor kamenčki, ki jih mečeš v vodo. Čim večji kamen, tem večji val, čim vplivnejši človek, tem večji vpliv. Kakor te torej redovniki po svojem življenju spominjajo, da nimas na zemlji stalnega bivališča, kakor so redovniki večkrat zgled skromnosti in svete zadovoljnosti kljub navidezni zapuščenosti od sveta, kakor redovniki zadostujejo za pregrehe drugih, kakor nudijo redovniki temu in onemu lepo priložnost, da stori marsikaj dobrega... enako je tudi z bolehnimi, zapuščenimi, nadložnimi. Kdo ne bo lažje nosil svojih križev, če vidi drugega, ki ga je še stokrat huje obiskalo trpljenje, vdano, pogumno, z veseljem trpeti? ... V puščavi Optima, tako pripoveduje ruski pisatelj Tolstoj, je ležal trideset let na trdi deski menih. Zadel ga je kap, in le z levico se je mogel še geniti. Zdravniki so dejali, da pač silno trpi. Menih se je pa smehljaj in veselo hvalil Boga za iskro življenja, ki je še tlela v telesu. Tisoč in tisoč romarjev je priromalo k njemu in nemogoče je povedati, koliko dobrega je storil ljudem ta mož, ki ni bil zmožen za nobeno delo... Torej več potrpežljivosti, več verskega umevanja, več dejanske ljubezni do Boga in do bližnjega.

Listek

Izgubljeni sin.

Povest. Spisal Erik Friesen. Prevel ***.

(Dalje.)

Več dni se je Edita mudila v vili Helios, potem se je zopet vrnila na očetovo pristavo. Bolj kakor kdaj jo skrbi Viola; vsa nejevoljna je na svojega svaka Rolfa, ki je tudi kriv, da počasi vene dekliska cvetka, hira in umira. Ne da bi očetu razodela ves svoj strah glede Viole, pa mu vendar pove, da Viola nevarno boleha, in ga prosi, naj pošlje za nekaj tednov Roza v vilo "Helios". Pričakovati je, da bo njena sveža, krepka in zdrava narava blagodejno vplivala na bolnico. Ze naslednji dan se peljeta obe sestrji v New-York.

Edita je pripravila svojo mlajšo sestro na to, da bo našla Viole zelo izpremenjeno. Toda, ko Roza zagleda njeno prozorno blede lica, njene bolešno-zategnjene ustnice — ne more premagati svoje žalosti. Na glas zaht

in objame svojo bolno sestro ter jo krepko privije k sebi. Z mrzlično svetlimi očmi, začudeno gleda Viola zdaj eno sestro, zdaj drugo. Obenem začuti v prsih bodočo bolečino. Omotica jo napade. Razprostrta roke, kakor bi iskala opore. »Tako! k zdravniku!« kliče Edita. »Vidim, da sva prišli ravno pravi čas!«

Cez eno uro je že tu stari dr. Donald, visji zdravnik v bolnišnici sv. Janeza. Skrbno preišče bolnico. »Vaš obraz se mi zdi tako znan,« resno pripomni. »Niste li bolniška strežnica v bolnišnici sv. Ivana? Zdi se mi, da sem vas večkrat opazil med posteljami ubogih bolnikov. Bili ste jim dober angel varih; pa storili ste preveč dobrega. Spodkopali ste svoje lastno zdravje. Pljuča so sicer zdrava, tudi srce je sicer zdravo, le oslabiljeno je vsled prevelikih naporov in duševnih pretresljajev. Določujem sledeče: Tri tedne morate popolnoma mirovati pri dobri oskrbi in zelo dobri hrani. Potem se morate podati za več mesecev na deželo, proč od velikomestnega hrushča in trušča, kjer ne boste drugega slišali, drugega videli, kakor lepo božjo naravo. Pol leta se morate popolnoma odreči svojemu poklicu. Ne smete več obiskovati koncertov vašega svaka. Če boste ubogali, boste — tako upam — čez pol leta zopet zdrava in vesela —«

»Saj niti ne maram več ozdraveli!« ga prestrašeno prekine Viola, ki se je pokonci dvignila na postelji. »Hočem umreti v službi trpečega človeštva!«

Za trenutek zre zdravnik začudeno v deklico. To mu je nekaj novega. Potem reče resno, skoraj osorno: »Vaša bolezen ni za smrt. Bolni boste vse svoje življenje — sebi in drugim v nadlego!«

»Ne, ne!« prestrašeno kliče Viola. »Le nikomur v nadlego!«

»No tako!« prijazno nadaljuje zdravnik, ne da bi se menil za proseeče poglede Magdalene. »Ponovim: Vaša skrb bodi, da ozdravite! Več ne morem reči. Ozre se okoli. »Jeli tu kaka razumna ženska, ki ima praktično pamet. Nič sanjavosti, nič boleznega čustvovanja?«

»Jaz, gospod doktor!« Odločno stopi Edita pred dr. Donald. »Kdo ste?«

»Bolnišnica sestra.«

»Dobro. Vam izročam bolnico. Od vas jo čez pol leta zahtevam zdravo. Ste me umeli?«

»Da, gospod doktor.«

Ko zdravnik odhaja, opazi sveži obraz Rozin, ki je boječe zrla skozi odprto vrata.

»Na, kdo pa je ta rdečelična deklica?« vprašuje prijazno.

»Tudi sestra — najmlajša!«

»Pojdite sem, dete moje, hočete li tudi pripomoči, da bo sestra zopet ozdravela?«

»O, če bi le mogla, gospod doktor. Nehote prime Roza za zdravnikovo roko ter jo krepko stisne. »Kaj naj storim, gospod doktor?«

»Bodite mnogo okoli nje, pripovedujte ji vesele reči, smejajte se, bodite vesela in srečna — z eno besedo: dvigajte ji potrto dušo!«

Veselo prikimata Roza. Njene oči se iskre vesela, da je, čeprav drobna, mala deklica, izbrana, da pomaga bolni sestrji. —

Zdravnik odide. Mirno, čisto mirno počiva Violina glava na čipkasti, beli blazini. Debele solze ji vro izpod zaprtih trepalnic ter zalivajo njena blede lica. To je bil zanjo prehud udarec. Vsemu se odreči, na čemur visi njeno srce: bolnikom, Rolfovim koncertom — misli na bližnjo smrt!...

Toda polagoma se ji olajša potrto srce. Roza pride k nji, pa ji pripoveduje mnogo-vrstne stvari — o dobrem očetu, o domači pristavi, o dobrem srcu Edite, ki neumorno skrbi za očeta, pa je obenem vedno vesela in zadovoljna in o — še nekaj ima —

Tu se nekoliko pomisli mala Roza. Globoka rdečica se razlije po ljubeznivem obrazu.

»No?« vprašuje Viola z vidnim zanimanjem. »Kdo pa še straši v tvoji glavi, Roza?«

»Oh, Viola!« Ljubka, vesela stvarca skoči s stola pokonci, razprostre svoje roke, kakor bi hotela objeti celi svet. »Oj, Viola! Tako

sem srečna — tako neizmerno srečna! Jakob Robinson —«

»Jakob Robinson? Kdo pa je ta?«

»Naš sosed — kupil je očetovo manjše posestvo. — Saj vendar veš —«

»A tako! Pripoveduj, moja mala!«

In Roza pripoveduje o Jakobu Robinsonu, o njegovih lepih plavih brklah in gostih kodrastih laseh, o njegovem zlatem srcu, o njegovih zvestih, modrih očeh —

»Oj, te oči!« Te oči so ji naredile. »Kdor zre vanje,« siplje navdušeno iz sebe, »se mu zdi, kakor bi zrl v nebo! In kako me ljubi, Viola! Sam mi je povedal. Ko bom dopolnila osemnajst let, na moj rojstni dan — bo prosil očeta za mojo roko. O, da bi že kmalu minuli ti štirje neumni meseci!...«

Tiho, čisto tiho leži Viola na beli čipkasti blazini. Počasi, čisto počasi rde njena blede lica. »Oh, tudi jaz poznam par zvestih oči, poznam zlato srce — Solze ji zatemne oči. Tih vzdih se ji privije iz prsi.

Rozo vznemiri Violin molk, pa hitro neha plesati ter hiti k sestri postelji.

»O, ljuba Viola, ti se solziš! Kako sem ti mogla govoriti o svoji sreči. Ti si bolna, trpiš! Odpusti, Viola!«

»Ne tako, Roza! Hvaležna sem ti. Bog te ohrani v veselju! Sedaj bi rada zaspala.«

Trudno obrne Viola glavo v stran, Roza pa se vsede k vznožju postelje, da bi kot skrbna strežnica čula nad speco bolno sestro.

Naslednje jutro prosi Viola Edito, naj pokliče Mansfielda. Nekako začudena ugodi Edita njeni želji. Ko stopi v bolniško sobo duhovnik, čegar obraz nosi poteze opatove, mu Viola veselo ponudi vilo roko. »Usedite se, prečastiti. Rada bi vas nekaj poprašala —«

Duhovnik prikimata ter se usede poleg postelje. Viola zre nanj s široko odprtimi očmi. Njeni roki počivata sklenjeni na odeji.

»Bolniška strežnica sem,« reče tiho Viola. »Zdravnik meni, da bom zopet ozdravela, če se odrečem svojemu poklicu. Ali naj storim to? Ali naj umrjem v službi ubogih bolnikov?«

»Dosti je krepkih žensk, ki jim bolniška strežba ne prinaša smrti. Natančno morate vedeti, če res Bog od Vas to zahteva, da tako slabotna žrtvujete vse svoje moči.«

»Pa prečastiti —« Viola nekoliko pomisli — če bi rada še živela, je to zgolj samoljubje. »Nekoga ljubim —«

»Pa poslušajte glas svojega srca! In Bog bo blagoslovil vašo zvezo!«

Violino obličje nalahno zardi.

»Hvala vam, prečastiti!« šepče vznemirjeno s tresočim se glasom. »Pokazali ste mi pravo pot. Veselega srca hočem vztrajati na svojem mestu, kamor me je postavil Bog!«

(Dalje prih.)

To in ono.

Nojevo jajce, največje ptice, je veliko za 36 kokošjih jajc.

Bakterije in bacele to so najmanjša živa bitja na svetu. V kubičen centimeter vode gre eno milijardo bakterij.

Pledovizec domačih zajcev. Znano je, kako hitro se razmnožujejo domači zajci. Ko bi ne bilo nobene nesreče in nobenih bolezni, katerim so pa kuncji zelo podvrženi, bi od enega samega para prišli v desetih letih na 60 milijonov zajcev.

V Afriki sta samo dve samostojni državi in to kraljestvo Abesinija in zamorska ljudovlada Liberijs.

Polei krogla iz moderne infanterijske puške znaša v najboljšem slučaju krog 4 km. V tem slučaju je treba dvigniti puško v kotu 45 stopinj.

Cve hône barvo. V najbolj severnih mrzlih krajih raste le malo cvetja. In še to cvetje ima samo trojno barvo: rumeno, belo in škrlatno.

Japonsko. Beseda Japan je kitajskega izvora in bi se morala glasiti Nippon. Po slovensko se pravi to: solnični vzhod. Zato imenujemo Japonsko državo solnčnega vzhoda.

Iveri.

Ne svari zasmehovalca, da ta ne bo sovražil; svari modrega in te bo ljubil. (Pregovor 9, 8.)

Lena roka dela uboštvo, roka močnih pa pripravlja bogastvo. (Preğ. 10, 4.)

Nekateri svoje razdajajo in še bolj bogatijo; nekateri grabijo, kar ni njih, in so zmerom v potrebi. (Preğ. 11, 24.)

Pridna žena je krona svojemu mežu; katera pa sramotne reči dela, je kakor gniloba v njegovih kosteh. (Preğ. 12, 4.)

Odgovori.

Anton K.: Pravico do begunske podpore imajo le oni, ki so vsled oblastvene odredbe ali pa prostovoljno vsled neposredno grozeče vojne nevarnosti morali svoje bivališče trajno zapustiti in niso v stanu sebe in svojcev preživljati iz svojih rednih dohodkov. Ker niste tedaj trajno zapustili svojega bivališča, Vam ne gre begunska podpora, pač pa povračilo one škode, katero je povzročila lastna armada, kar je naznanilo županstvu. Ali, kako in kdaj se bo povrnila ona škoda, ki so jo povzročile sovražne granate, danes še ni zakonito določeno. — **Ivan Z.:** Državni preživninski prispevek po vojnih vpoklicanih pristoji v dvojni višini le tedaj, če je pred vpoklicem živel v vpoklicanem v skupnem gospodarstvu in če je trajno delanemožen. Ker naša mati z vpoklicanim ni živela v skupnem gospodarstvu, ji ne gre podpora v dvojni višini. Pravico do državne podpore v polni višini 1 K 60 vin. na dan imajo edino le žene in zakonski otroci, drugi upravičenci pa imajo pravico le do podpore v oni višini, kakor jim jo je vpoklicanec pred vpoklicem dejansko dajal. Vaši sestri gre po 1 K 60 vin. le tedaj, če more dokazati, da jo je vpoklicani brat s tolikim zneskom na dan podpiral. Državni preživninski prispevek je v smislu določil § 4. dotičnega zakona priznati za ves čas, odkar je vpoklicanec oviran svoj posel izvrševati, vendar je danes zelo težko doseči izplačilo za nazaj. Vsekakor pa lahko vložite novo prošnjo in če Vam isto odklonijo, se pritožite na deželno komisijo tekom 60 dni potem, ko se Vam je odlok okrajne komisije dostavil. — **Francetu S.:** Dne 31. marca 1918 je prišel zakon z dne 28. marca 1918 drž. zak. štev. 119, ki določa podporo invalidom in njih svojcem v slučaju, da so potrebni; svojcem le pod nadaljnjim pogojem, da jih je invalid pred vpoklicem preživljal ali podpiral. Onim invalidom, ki že dobivajo državno podporo v smislu zakona z dne 29. junija 1915 drž. zak. št. 161, ni potrebno posebej prositi, oni invalidi pa, ki te podpore ne dobivajo, morajo posebno prošnjo vložiti pri pristojnem županstvu in istotako tudi njih svojci. — **Heleni Kr.:** Pojdite z odlokom okraj. glavarstva, s katerim se je Vaši nezakonški vnukinja zvišala podpora na 1 K 60 vin. na dan, k pristojnemu davčnemu uradu in zahtevajte tam, naj se Vam na podlagi omenjenega odloka izplača podpora po 1 K 60 vin. na dan.

Opozorjamo na oglas »Mlini za drobljenje« v današnji številki. Paziti je treba, da se mlin takoj po dohodu preskusi in naglo vrne v službo, da ne bi ustrezal namenu, ker je treba računati na zapreke pri pošiljkih. Pravijo, da so jih v kratkem času prodali nad 500.000.

Književnost.

Apostolski molitvenik. Izdalo apostolstvo sv. Cirila in Metoda. Cena vezanemu izvodu 2 K 80 vin. — Važna novost v našem miselnem slovnstvu! Molitvenik se imenuje apostolski, ker navaja k apostolskemu delovanju, zlasti k delu za cerkevno zedinjenje. V prvem delu je poljuden, znanstveno popolnoma zanesljiv

pouk in pregled o vzhodni cerkvi, o verskih razlikah, o vzhodnem obredu in o vzhodnih katoličanih. To je nekaj poljuden katekizem o pravoslavju in o vzhodnem cerkvenem vprašanju. Molitvenik obsega vse navadne molitve in je poraben za vsakega. Vrhunec je v molitveniku mnogo novih molitev; zlasti lepe so molitve, povzete iz vzhodnih cerkvenih očetov in iz vzhodne liturgije. Pri nas se prvo nedeljo meseca julija opravlja »ura molitve« za cerkevno zedinjenje. V ta namen nam molitvenik nudi tri lepe nove »ure molitve«, ki so pa tudi sicer porabne. Molitveniku so pridejane molitve za Marijine družbe. — Apostolski molitvenik bo med našim ljudstvom poživljal versko in apostolsko gorečnost. Razširjal bo duševno obzorje in ljudstvo poučeval, da bo razumelo tista verska vprašanja, katerih rešitev je zlasti od nas odvisna. Primeren je za preproste, a tudi izobraženei bodo v njem našli mnogo zanimivega in koristnega.

SKRIVALNICA.

Kje je gosji pastir?

Ženske lase

rezane in mešane kupuje v vsaki množini po najvišji ceni Matija Podurajšek brivec, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Nad 1.000.000 v rabil

Bočno šilo je praktično orodje za vsakogar za šivanje usnjenih predmetov, jermenov, vreč, jader, oprem, mehov, plah, čevljev. Razprodajalec popust. Cena knjiž. šila K 5.—, povzorni stroški posreboj. Izvoz žrbljev, varovalcev podplatov iz kovine in usnja, podkvice, celul. trakov za čevlje, čevl. smole, okov za podplate in vovnih podplatov. P. E. Lachmann, Dunaj IX., Mosergasse 3, odd. 1st.

!! Agitira te za „Domoljuba“ !!

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, 15. maja: 47. 48. 65. 32. 80.
Dunaj, 18. maja: 39. 46. 29. 85. 45.

Fellerjeve tek vzbujajoče, nalahno odvajajoče rabarbara kroglice z zn. „Elza - Kroglice“

prineso olajšavo.

6 škatljic poštine prosto 7 K 37 v. Lekarar E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 16. (Hrvaška.) Čez 100.000 zahvalnih pisem.

ZAHVALA.

Vsem blagim darovalcem izrekam tem potom najsrčnejšo zahvalo. — Bog povrni obilokrat! Črnomelj, 8. maja 1918.

MARIJA MALEŠIČ.

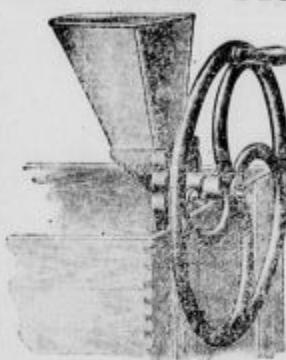
Večja tovarna za krtače in metle, ki more točno dobavljati, išče za Kranjsko s sedežem v Ljubljani glavnega zastopnika

Reflektira se le na vseskozi najbolje vpeljane gospode, ki se morejo izkazati z uspehi in ki morejo sklepati večje kupčije. Ponudbe pod »Eksistenco« 1710 na upravo »DOMOLJUBA«.

Služkinja in hlapec

vajena poljskih del in živine, se sprejmeta proti dobri plači in tečni hrani v Ljubljani. Ponudbe naj se pošljejo na upravnštvo »Domoljuba« pod štev. 1731.

14 dni na poskušnjo!

Jamstvo

Ideal-mlin za drobljenje se Vam pošlje za 14 dni na poskušnjo. Pošiljatev se izvrši z začasnim povzetjem zneska. Ako bi z mlinom ne bili popolno zadovoljni, ga lahko vrnete tekom 14 dni zopet po povzetju zneska, ki se vam tako v celoti vrne.

G. Meliksetian

Dunaj II., Rotenstergasse 33.
Telefon 43.126, pošt. hranilnica račun št. 12.105, giro-konto pri avstro-ogrski banki in »Union« banki.

Le z idealnim mlinom za drobljenje morete lahko in naglo zmleti vse vrste žita, kol pšenice, rž, ječmen, koruzo, oves tako debelo ali tako fino, kot sami hočete.

Nad pol milijona v kratkem času razpredanhit ker prekaša vse dosedanje mline za drobljenje po sposobnosti in izprazniti in ga dalje priporočajo vsi kupci. Ideal-mlin za drobljenje je izkven v vseh dilih iz vtrjene kovine in se lahko priredi za vsako zaželeno vrsto mletve. Sedaj neobhodno potreben za vsako gospodinjstvo in kmetijo.

Cena do prečeca K 135.— z zamahnim kolesom. Zuhob in stroški pošiljatve K 7-60.

Mlin za drobljenje, ki se je kot najboljši izkazal.

Naročilnica. To naročilnico izrežite, napišite razločeno ime in naslov in pošljite list v odartem zavitku z znakom 3 vin.

Gospodu G. Meliksetian, Dunaj II., Rotenstergasse 33.

Pošljite mi po povzetju, toda 14 dni na poskušnjo i Ideal-mlin za drobljenje z zamahnim kolesom za ceno K 135.—. Opravičen sem, da vam tekom 14 dni vrnem mlin no povzetju cellega zneska, ako ne bom z njim zadovoljen.

Ime:

Naladni naslov:

Železniško postaja:

SPREJME SE 14- do 15-letni

1690

deček kot učenec

Ivan Meden, kovaški mojster, Rudnik p. Ljubljani.

Namizni**mlini za drobljenje**

in mletev vseh vrst žita primerni, se dobé za ceno 37 kron pri trvdki

ADOLF OPPENHEIM, MORAV. OSTROVA,
Brückengasse 13.

1711

NADOMESTILO MILA

za pranje perila, izborna peneče in prekaša vse doslej v prometu se nahajajoče izdelke. 1 zavoj t. j. 5 kg K 12.—, 1 zavoj 32 kosov K 23.—
Preprodajalci dobe popust pri naročbi celega zaboja z 250 kosi. Belo mineralno milo za čiščenje rok in finejšega perila, 1 zavoj 32 kosov K 14.—
Nadomestek za toaletno milo v raznih barvah, lepo dišeč, 1 zavoj 32 kosov K 18.— Toaletno milo s finim vonjem, roza barve, 1 zavoj 24 vel. kosov K 18.— Razpošilja po povzetju. Pri večjem naročilu naj se pošlje polovica zneska naprej. Najmanj se more naročiti en zavoj vsake vrste.
M. JONKER-ja izvozno podjetje v Zagrebu št. 1.
Petrinska ulica 3., III., telefon 23-27.

Kupim

1695

brinjevo olje

Sporočite množino in ceno na Fr. Cvek, Kamnik.

100.000 i hvaležnih odjemal, potrjuje, da uničevalec korenin „Riabalum“ v treh dneh brez bolečin odpravi kurja ocesa, bradavice, trdo kožo. Uspeh izjemen! Cena 3 K, 3 lončki 7 K, 6 lončkov 10 K. Pošlj. prašek „Ita“ odstrani naglo pol za rokavi in nogah. Cena K 2-50, 5 skatle 6 K. Krema „Circos“ omehča razpokane roke. Cena 5 K, 3 lončki K 12.
Zobohal odstranja „Fides“ najtrdov. revmat. bolečine, ko je že vse odreklo, in pri otlih zobeh. Če ni uspeha, denar nazaj. Cena 3 K, 3 pušice 7 K, 5 pušic 10 K. Nikak. oljnat. zobov. ja, ne neprijet. diha! Svežino bele zobe da „Xiria“, zobna tekočina. Tankoj. uspeh. Cena 3 K, 5 stekl. 7 K. KEMENY, Kaschov (Kassa) i. poštni predal 12-C-16, Ugrsko. 1196

Čudovito šilo za šivanje le K 4-90

Nashe čudovito ročno šilo za šivanje šiva tako malo prešne vbrde kot šivalni stroj. — Največji izumidba, s katero more vsak sam krpiti in šivati usnje, raztrgane čevlje, konjsko opremo, kožuševino, preproge, pokrivala za vozove, šotor, klopučvino, plašče za koleca, vreče, platno in vsako drugo močno blesno. Dobrota za rokovalce, kmeti in vojnike. Nepochodno potrebno za vsakogar. Trdna konstrukcija, zelo lahka uporabi, jamstvo za porabnost. Mnogo pohvalnih pism. Cena komol. šila s sukanecem, 4 raznimi šivankami in porabnim navodilom K 4.90, 3 kosi K 13.50, 5 kosov K 22.— Pošlj. po povzetju, (na boljšice proti pred plačilo). 129

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Hiesgasse 13-404.

Malinov sok

se želi kupiti. — Prijazne ponudbe na:
KONSERVENFABRIK, DUNAJ VI.,
Kasernengasse št. 22.

Le 3 K 25 h stane pri nas mali fot. aparat „Omega“, vel. slike 4x4 kompl. z malo opremo z natanč. navod. za začetnike. Aparat „Perfekt“, vel. 4 1/2 x 6 s motnim steklom, dvojno kaseto, dober objekt in malo opremo ter navodilom za začetnike le K 9. Zaklopn. kamera „Gertrud“ vel. 9x12; fina izvršitev z vsem potrebnim opremo, za razno lege, prima skromat. leča, kompl. s kovinsko kaseto in navodilom dokler v zalogi, le K 75. 90 h zaklopn. omara za vnašanje in filme, repna, oblika vel. 4 1/2 x 6 le K 64.80; vel. 6x9 le K 75.60. Pošlj. po povzetju. Pošt. na K. Export „Perfekt“, Dunaj VII. Neustiftg. 137/162.

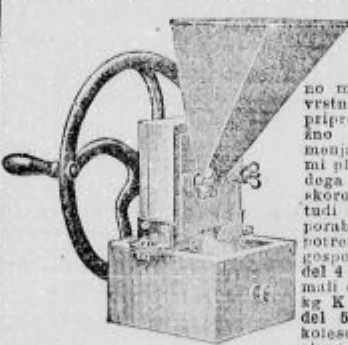
Gospodje, ki se hočejo marljivo baviti z razpečevanjem dobro dohodnih in zelo rabljenih konzumskih predmetov, naj pošljejo svoje naslove na kemično tovarno Hugon Pollak, Kralj. Vinogradi, Jungmannova cesta 33; tovarn. telefon 5455; pisarn. telefon 5495.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. zakonito jamčeno „Skaboform“ rujavu mazilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 2-30 veliki K 4— porcija za rodbino K 11.— Zaloga za Ljubljano in okolice: Lekarna pri zlatem jellenu, Ljubljana, Marijin trg. 1520
Pazite na varstveno znamko „Skaboform“!

Avtomatična past

za podgane K 6-80, za miši K 4-80, love brez nadzorstva do 40 živali v eni noči, ne zapuste nikake siedi in se same zopet nastavijo. Past za ščurke „Rapid“ vjame na tisoče ščurkov v eni noči, po K 6-90. Izborna delujoči lovilec za muhe „Nova“ komad K 4-20. Povsod najboljši uspehi. Mnogo zahvalnic. Pošlj. se po povzetju ali proti predplačilu. Pošt. nina 90 v. Izvoz. trvd. Tintner, Dunaj III., Neulinggasse 26-L.

Ročni mlin za žito!

Moj izvrjni ročni mlin za žito je izberen za debelo in fino mletje vsake vrstnega žita, je pripravljen za trpežno izvršeno izmenjavno mletvino ploščami iz trdga materiala in skoro neporabni tudi pri največji porabi. Nepochodno potreben za vsako gospodinjstvo. Model 4 s vrtilom za mali obrat, teža 7 kg K 100.—, Model 5 s gonilnim koleškom za večji obrat okoli 12 kg obrat.

K 120.—. Razpošlja z Dunaja proti predplačilu zneska glavno zastopstvo **MAX BONNEL,** Dunaj IV. Margaretenstr. 27.

Pozor, gospodinje!

Na občo željo naših slovenskih gospodinj, uvedel sem razpošiljanje poštinih zavitek s sledečo vsebino:

Kavni nadomestek s sladkorjem, lug, pralno milo, škrob, plavilo, dišave, kocke za juho in golaš, čaj, vaniljni sladkor, pecilni prašek, sladkor in francosko žganje. — Ta celi zavitek stane samo 50 kron ter se prosi 10 kron predplačila, ostanek pa po povzetju.

Z odličnim spoštovanjem

F. ŠIBENIK, Adria-izdelki, Zagreb.

Prosi se za točni naslov.

Kdor bo rabil za jesen in prihodnjo pomlad

kajnit

isti ga mora že sedaj naročiti, ker je treba dobrega pol leta čakati. Mogoča so samo naročila na cele vagone. — Pojasnila daje: **FR. MULEC, Gradec, Felix Dahnplatz 6.**

Pege - ogrci.

Za odstranitev peg (ogrcv) se rabijo najrazličnejša sredstva. Vsa ta temelje na istem načelu, da treba pege z dotičnim sredstvom obeliliti. Ta način zdravljenja je pa napačen. Ako hočete odstraniti pege (ogrcv), ne zadošča, da se samo obelijo, ker se iste po porabi zadevnega sredstva vnovič prikažejo. Treba jih je torej dozela uničiti. Popolna odstranitev ogrcv, peg, zajedalcev je mogoča edino le s takozvano „Santo-Creme“. Obraz se s to kremo vsak dan namaže in nato izpere s Santo-praškom. Pege (ogrci) se s to senzacno kremo popolnoma odstranijo v kratkem času in pokaže se lepa belodeča polt. Ta krema je pripravljena po navodilu vseučilišč. profesorja dr. Hagerja, zakon. zjam. in je danes edino zjamčeno učinkujoče sredstvo in popolnoma neškodljivo. Ena skatla zadošča popolnoma. Cena 5 K, po pošti franko še 95 vin. Vsaki kremi je priloženo porabno navodilo in ena vrečica praška zastoj. — Pošlj. navačna.

Dobiva se proti vpslatvi zneska v znamkah, po 948 nakaznici ali tudi po povzetju.

J, KUKLA, PRAGA, PERLGASSE 71.

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo**v Ljubljani**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštstvu, zastavi življenjskih polic, posestva, vrednostnih papirjev ali proti zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 1/2, 15 ali 22 1/2 letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848 40 kron.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 1/4 %

Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Zastoj dobi vsak na željo

mo, glavni katalog ur, srebrnine, zlatnine, podoben predmi, zlatnine in više. Dobro bar. po K 14, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80, 85, 90, 95, 100, 120, 150, 200, 240, 280. Zamenj. do volja. ni denar nazaj. Posljal. po povzetju ali predplačilu. Razpošiljalnica.

JANEKONRAD, z. l. iz Gori.
dib. Most/Bricki št. 175h, Osijek.

Srbež lišaji, garje, pege

in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno Paratol-domache mazilo. Ne maže, je popolnoma brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 3.50, dvojno-velik lonček K 6.—. Dalje Paratol-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljivo kožo. 1 škatlja K 2.50.

Oboje se dobiva po povzetju ali predplačilu pri tiskarji.

Lekarja M. Kleina
Paratol-Werke, Budapest VII-10.
Rózsá ut. 21.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmno živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri- meša 2 krat na teden krmil. ena pest polna „**Mastin**“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek.

Paket velja 2 K, 5 paketov 12 K, poš- nine prosto, 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo, ali prašiča, da se zredi.

Glavna zaloga:

Lekarna Trnkóczy

na raven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

Najboljša gorenjska kosa se dobi edino: prvi gorenjski razpošiljalni **IVAN SAVNIK, KRANJ,**

katere je lahka kot pero, izdelana iz fine, srebrno jeklene tvarine. — S to nepre- kosljivo koso lahko kosi vsaka ženska. Kdor se ni poskusil te kose, naj si jo na- roči takoj, ker se je bati, da bodo pozneje zopet zmanjkale. Za vsako koso se jamči.

Dolgotrajne cene kosov:

cm 50	55	60	65	70	75	80	85	90
post 5	5 1/2	6	6 1/2	7	7 1/2	8	8 1/2	9
K 8.—	8.20	8.40	8.60	8.80	9.—	9.20	9.40	9.60

Trgovci pri večjem odjemu dobe popust.

Čudovit aparat za gatenje

človeškega in živalskega blaga, perila in platna.

Z našo izvrstno pripravo za gatenje si obvarujete oči, pri- razite čas in dosežete trpežno, spo izvršitev. Ta čudovita priprava za gatenje je naj- večji pripomoček za gatenje nogavic in za vsak drug tkan predmet, kakor za gatenje spod- njih kril, miznih prlov, serviet, rjuh, jagnovega perila oblik itd. ter se da vsak predmet silno hitro, lepo in ekonomsko po- praviti, da izgleda kakor bi bilo novo. Imamo mnogo aparatov z lahko umljivo lusir. aparat z lahko umljivo lusir.

polovalni poeni. Cena kompl. razlaga K 6.50. Razprodaja po povzetju zaloga novosti

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Hiessgasse 13—404.

Vsakovrsna domača semena,

suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke

kupuje trgovina s semeni

—: PETER LASSNIKA NASL. —:

SEVER & KOMP., Ljubljana, Marijin trg.

Miši - podgane stenice - ščurki

izdelovanje in razpošiljatev preizkuš, radikalno učinkujočega uničevaln. sredstva, za katero doha- jajo vsak dan zahvalna pisma. Za podgane in miši K 5.—; za ščurke K 4.50; tinktura za stenice K 2.—; uničevalec moljev K 2.—; prašek proti mrčesom K 1.50 in K 3.—; sem spadajoči razpra- ševalec K 1.20; tinktura proti ušem pri ljudeh K 1.20; mazilo za uši pri živini K 1.50; prašek za uši v obleki in perilu K 2.—; tinktura za bolhe pri pseh K 1.20; tinktura proti mrčesu na sadju in ze- lenjadi (uničev. rastlin) K 3.—. — Pošilja po povzetju Zavod za pokončevanje mrčesa

M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Kranjska deželna podružnica

n. a. deželno življenjske in rentne neugodne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tud. z vojnim riziko, otro- ških doh. rentna in ljudska neugodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Najugodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti zastoj in poštne prosto. Spособni zastopniki se spreja- majo pod najugodnejšimi pogoji. 183

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge vsak delavnik dop. od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vi- narjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadržnikom posojila proti vknjižbi z amortiza- cijo ali brez nje na osebni kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Vloge v „Ljudski posojilnici“ se popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je mojstersko delo urarske umetnosti!

Razpošilja se po povzetju. Neugajajoče zamenjam.

Kovinate ure . . po K 24— 26— 32— 40— 60— 100—
Srebrne ure . . po K 70— 90— 100— 120— 200—
Kovinate verižice po K 2— 3— 4— 6— 10—
Usnjate verižice . po K 1.60 2.80 4.80

Zlatna in srebrna v bogati izberi!

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepoticja, daril itd. v velikem krasnem ceniku, katerega zahtevajte.

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznana. — Lastna protokolirana to- varna ur v Švici.

Svetovna razpošiljalnica

H. Suttner samo v Ljubljani št. 1

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.

